

Orman ve Av

2021 | Mart-Nisan | 2 | Cilt 99

ISSN: 1302-040X

Yeniden Ormanlaşmada
Öncü Bir Tür:
Katran Ardıcı
(*Juniperus oxycedrus*) L.

10 »

Toprak Çukuru Nasıl
Açılır ve Toprak Verileri
Nasıl Yorumlanır?

24 »

Türkiye Ormancılar
Derneği'nin Kuruluşunun
100. Yılına Doğru

27 »

Geçmişte Orman ve Av

34 »

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

TARAFINDAN İKİ AYDA BİR

YAYIMLANIR.

Yıl: 2021, Mart-Nisan, Sayı:2 Cilt:99

ISSN 1302-040X

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA

SAHİBİ

GENEL BAŞKAN

Hüseyin ÇETİN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Burhan AYDOĞAN

EDİTÖR

Doç. Dr. Murat ALAN

muratalan@yahoo.com

YAYIN KURULU

Hüseyin AYTAÇ

Dr. Öğr. Üyesi Adil ÇALIŞKAN

Hayriye ERTUĞRUL

Dr. Hikmet Batuhan GÜNŞEN

Doç. Dr. Mehmet ÖZALP

Doç. Dr. Fatih TEMEL

Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize

ücretsiz dağıtılır.

YÖNETİM YERİ

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

TUNA CAD. NO: 5/8 06410 KIZILAY/ANKARA

TEL-FAKS

0312 433 84 13

www.ormancilardernegi.org

ormancilarder@ttmail.com

TASARIM / BASKI

Kuban Matbaacılık Yayıncılık

KAPAK FOTOĞRAFLARI

Ön Kapak

TOD Denizli Temsilciliği

Arka İç Kapak

Hayriye ERTUĞRUL

İÇİNDEKİLER

Editörden	1
Dernek Açıklaması	2
Türkiye Ormancılar Derneği Batı Akdeniz Şubesi'nin 4. Olağan Genel Kurulu Yapıldı	5
Pandemi Koşullarında 21 Mart Dünya Orman Gününü Kutlamak	7
Yeniden Ormanlaşmada Öncü Bir Tür: Katrana Ardıcı (<i>Juniperus oxycedrus</i>) L.	10
İkizdere'de Yaşananlar Doğal Varlıklarımızın Acımasız Talanına Örnektir: Proje Derhal İptal Edilmelidir!	16
Ülkemiz Ormanları ve Ormancılığın Dair Algılar ve Gerçekler	18
Ardıç Ne Güzel Bir Arkadaştır!	22
Toprak Çukuru Nasıl Açılır ve Toprak Verileri Nasıl Yorumlanır?	24
Türkiye Ormancılar Derneği'nin Kuruluşunun 100. Yılına Doğru	27
Üyelerden	31
Orman Bakanlığı Nereye?	32
Geçmişte Orman ve Av	34
Çalılar	39
Türkiye'nin Kuşları	41
Utku ÖNSEL	44
Orman Fakülteleri Öğrencilerinden	45
Briç Köşesi	47
Vefat Eden Üyelerimiz	48

EDITÖRDEN

Doç. Dr. Murat ALAN

Çok Değerli Orman ve Av Okurları,

Biliyorsunuz Derneğimiz 100. yaşına ulaşmak üzere! Türkiye Cumhuriyeti'nden yaklaşık bir yıl sonra 1924 yılında kurulmuştur. Doğal olarak, Derneğimizin tarihi, ormancılık tarihi ile özdeşleşmiş, zaman zaman Dernek bu tarihin belirleyicisi durumunda olmuştur. Böylesine köklü bir geçmişi olan Derneğimizin, üyelerinin birikiminin de fazla olması doğaldır. Bu birikimin üyelerin ve Derneğin yararına değerlendirilebilmesi kuşkusuz kurumsallaşma açısından oldukça önem kazanmaktadır.

Orman ve Av'da yayınlanmak üzere bekleyen yazılara bakıldığında anı yazılarında bir yoğunluk görülmektedir. Anı yazıları ya söyleşi şeklinde ya da üyemizin kendi anlatımları ile gerçekleşmektedir. Diğer yandan anı yazıları biraz daha deneyimli ve genellikle emekli olmuş üyelerimiz tarafından yazılmaktadır. Bu yazılar veya söyleşilerin birçoğunda da doğal olarak hayatta olmayan üyelerimizin, kişilerin adları geçmektedir. Bu durumda anı yazan üyelerimiz, çoğunlukla anıların da kendi görüşlerini dile getirmektedirler. Bu açıdan bakıldığında anı yazıları sübjektif bir özellik taşıyabilmektedir. Dolayısıyla anı ve söyleşilere, konuyla ilgili adı geçenler veya üçüncü kişiler tarafından katkı sağlama, ancak yazı yayımlandıktan sonra mümkün olabilmektedir.

Anılarla ilgili bir diğer konu da anı yazarlarının anılarını anlatırken meslekle ilgili teknik bilgilerini de paylaşmalarıdır. Ya da anılar tamamen meslek deneyimleri ve teknik bilgiler üzerine yoğunlaşabilmektedir. Bu paylaşımların hemen hepsinde anı yazarları kendi teknik bilgilerinin çok iyi düzeyde olduğunu, bilgi birikimi açısından üstünlükler taşıdıklarını savunmakta ve kendi görüşlerini örnekler vererek de savunmaktadırlar. Anı yazarı kendi kurgusundan baktığı için savunulan teknik görüş de çoğu kez doğru görülmektedir. Karşı görüş eğer varsa görülmeyişi veya verilemediği için konunun böyle algılanması doğal olmaktadır.

Ancak anı sahibinin emekliye ayrıldıktan sonra, yazı konusu teknikteki gelişmeleri çoğu zaman takip etmediği için, doğru olarak yazdığı ve savunduğu konuların da bugün için geçerli olmadığı gözardı edilmektedir.

Ormancılık çalışmaları doğaya açık uzun süreli çalışmalardır. Geçmişte doğru olan veya doğru kabul edilen birçok bilginin zamanla doğru olmadığı, uygulanan bir tekniğin bütün bir ülke ormanları için uygulanamayacağı (silvikültürde yerellik) unutulmamalıdır. Bugünkü bilgilerimizle geçmişi değerlendirirken, her olay döneminin şartlarına ve bilgi birikimine göre ele alınmalıdır. Diğer türlü kısır tartışmalardan öte bir anlam taşımaz. O günkü şartlarda meslek camiasının çok büyük bir kısmının hemfikir olduğu, farklı fikirlerin ortaya çıkmadığı bir konuda, bütün sorumluluğu belli kişilere yüklemek haksızlık olur. Yayımlanan anı ve söyleşinin değer kazanması, gelecek kuşaklara yol gösterme amacının gerçekleşmesi, ancak bu çeşit gereksiz tartışma konusuna meydan vermeme ile mümkün olur.

Anılar ile ilgili bir diğer sorun ise yazıların oldukça uzun olmasıdır. Gönderilen bu tür yazıların hemen tamamı 10 sayfayı (Dergi sayfası) geçmektedir. Tabii anı yazarının değerli bulduğu birçok konu, yazarca değerli bulunduğu ve elenemediği için paylaşılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla bu anıların tamamı paylaşılma ya kalkınca da sayfalar biraz artmaktadır. Dergimizin şu anda yazı uzunluğunun en fazla 10 sayfa olması gerekmektedir. Bu kural, yazı bütünlüğü bozulmaması ve anı yazarının anlatım bakımından rahat hissetmesi gözetilerek bazen esnetilebilmektedir. Esnetme, başka yazılar için de uygulanmaktadır. Gelen tepkiler ise yazıların oldukça uzun olduğu yönünde olmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında Dergimizde anılarını veya meslek hakkındaki teknik görüşlerini göndermek isteyen üyelerimizin, olayların üzerinden çok geçmeden, özellikle mesleki bilgileri konusunda yeni gelişmeleri dikkate alarak anılarını yazmalarında yarar olduğu düşünülmektedir. Böylece anı yazarı hem bilgilerini taze iken paylaşabilecek hem de anılar içinde adı geçen kişilere görüşlerini belirtme, tartışmalara katılma şansı verebilecek, böylece yazarın anıları ve mesleki teknik bilgileri daha iyi paylaşılmış olacaktır. Anı yazarı dışındaki üyeler de anılardan en iyi biçimde yararlanabilecek, eğer farklı görüşler taşıyorlarsa cevap verme şansı bulabileceklerdir. Böylece 100 yıllık bir birikim daha iyi değerlendirilmiş, birikimler daha genç üyelerle de daha sağlıklı paylaşılmış olacaktır.

Orman Mühendisleri Odası (OMO) Genel Merkezinin 21.04.2021 Tarihinde Yapmış Olduğu 64 Sayılı “Türkiye Ormancılar Derneği Ne Yapmak İstiyor!” Başlıklı Duyurusuna Derneğimizin Açıklamasıdır

Biz kimiz?

26 Aralık 1924 tarihinde kurulan ve Cumhuriyetimizle yaşıt, ormancılıkla ilgili en eski sivil toplum örgütü olan Derneğimiz 1951 yılından itibaren de kamu yararına hizmet vermektedir. Derneğimiz, ormancılık tarihinin oluşumuna çok önemli katkılarda bulunmuş, ormancılık tarihiyle adeta iç içe geçmiştir. Bu bağlamda; 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğünün (OGM) Kuruluş Kanunu (1937), 3116 sayılı Cumhuriyet tarihimizin ilk Orman Kanunu (1937) ile 6831 sayılı Orman Kanununun (1956) hazırlanması aşamasında ve nihayetinde ilk Orman Bakanlığının kuruluşunda (1969-1595 S.K.) aktif olarak görev almıştır. Ayrıca, Odamızın da (OMO) üyesi olduğu Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliğinin (TMMOB) kuruluşuna (1954) öncülük etmiş köklü sivil toplum örgütlerindendir.

Kuruluş amacımız nedir?

Derneğimiz, 97 yılı aşkın bir süredir yaptıkları ile ülkemizde, orman alanlarının daralmasına ve ormanların ormancılık bilim ve tekniğine aykırı yönetilmesine neden olacak her türlü girişim ile mücadele edilmesini, orman ve ormancılığa ilişkin sorunların, kamu yararı gözetilerek bilimsel ilkelere göre çözülmesine katkı sağlanmasını, toplumda orman, doğa, çevre sevgi ve bilincinin yayılması, kökleşmesi ve ormanların insanlar üzerindeki olumlu etkilerinin en üst seviyeye çıkarılabilmesini, bilimsel esaslar doğrultusunda ormancılık politikaları konusunda kamuoyu oluşturulması amaçlamaktadır.

Derneğimizce açılan iptal davasının gerekçesi nedir?

Bahse konu, Orman Genel Müdürlüğünün (OGM) “Çıkarılacak Ağaçların Belirlenmesi ve Kayıt Altına Alınması Danışmanlık Hizmet Alımı” konulu ve 17.02.2020-E.325129 sayılı talimatlarının yürürlüğünün durdurulması ve bilahare iptali istemi ile ilgili olarak Danıştay 8. Dairesi nezdinde (E. 2020/6212) Derneğimiz tarafından açılan iptal davası da Derneğimiz amaçları doğrultusunda kamu yararı gözetilerek açılmıştır.

Endüstriyel odun üretimdeki rekor artışın nedenleri nelerdir?

OGM, endüstriyel odun üretimini; 2000 yılında yaklaşık 7,3 milyon m³ iken, üç katın üzerinde bir artışla 2020 yılı sonunda yaklaşık 24,7 milyon m³'e çıkarmıştır. Ülkemiz ormanlarından yapılan endüstriyel odun üretimi sadece son 5 yıl içinde (2016-2020) %45,3 oranında artmıştır. (OGM/Ormancılık İstatistikleri-2019 & 2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu). Orman endüstrisi sektöründeki kapasite artışı (i), sektörün yurt dışından getirdiği odun hammaddesinin döviz fiyatlarından kaynaklı maliyetlerin artması (ii) ve buna bağlı olarak odun hammadde ihtiyacını Ülke içi üretimden karşılamak istemesi (iii) özellikle son yıllardaki endüstriyel odun üretimdeki bu rekor artışın ana nedenleri olarak görülmektedir. Sektörün bu talebi, OGM üzerinde büyük bir endüstriyel odun üretimi baskısı oluşturmaktadır. Bu rekor endüstriyel odun üretim artışının sürdürülebilir orman yönetim ilkelerinden ödün vermeden yapıldığı/yapılmadığı konusunu ormancılık meslek kamuoyunun takdirine bırakarak üretimle ilgili OGM üzerindeki bu iş yükü artışının mevcut teknik personel ile yapılamayacağı ve yeni teknik personel istihdamının sağlanması gerektiği aşikârdır.

Üretim amaçlı istihdam!

Endüstriyel odun üretimindeki rekor artışın getirdiği iş yükünün azaltılması amacıyla; işlendirme yöntemi doğru (sözleşmeli) olmasa da 29.08.2019 tarihli ilanla başlayan ve 21.02.2020 tarihinde biten süreç sonunda OGM tarihinin en yüksek sayıda (1150) orman mühendisi istihdamı sağlanmış, bu istihdama bağlı olarak da Ülke genelinde 750 adet yeni orman işletme şefliği kurulmuştur.

Yeni orman işletme şefliklerinin kuruluşu ve yeni görev başlatılacak teknik personel durumları da göz önünde bulundurularak, OGM tarafından, “Oduna Dayalı Orman Ürünlerinin Üretim İşlerine” ait 310 sayılı Tebliğ 01.01.2020 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur.

Ormandan çıkarılacak ağaçların damgalanması süreci ve bu süreçte yaşanan sorunlar!

Üretimle ilgili yürürlükteki mevzuatta her şey açık ve anlaşılır şekilde yer alırken (6831 S.K.'nın 27. Maddesi, Damga Yönetmeliğinin 5,9 ve 10. Maddesi, OGM Taşra Teşkilatı Kuruluş ve Görev Yönetmeliğinin 20/b, 21/7 ve 21/9 Maddeleri ve 310 Nolu Tamim) yasal ve bilimsel bir dayanağı olmayan ve aynı zamanda uygulayıcı için karmaşık ifadeler içeren 27.12.2019-E.2713117 sayılı "Çıkarılacak Ağaçların Belirlenmesi ve Kayıt Altına Alınması Danışmanlık Hizmet Alımı" konulu talimatın yürürlüğe konulmasının gerçek nedenini anlamakta güçlük çekmekteyiz.

Bahse konu talimat ve eki teknik şartnamede; ormandan çıkarılacak ağaçların seçimi, işaretletmesi ile ölçme ve kayıt işlemlerinin hizmet alımı yöntemiyle ile 5531 Sayılı Yasa gereği OMO'ya kayıtlı ve ruhsatlı serbest orman yüksek mühendisi ya da orman mühendisine yaptırılması öngörüldürken, kontrol işleminin de bu işlerin bitiminde idarece görevlendirilecek ilgili orman işletme şefi ile birlikte tecrübeli bir teknik eleman ya da işletme müdür yardımcısından oluşturulan kontrol teşkilatınca, her bölmede ya da en fazla 3 bölmede, silvikültürel isteklere göre ağaç seçimindeki doğru ya da hatalı tercihlerin sondaj mahiyetinde (kontrol işlemi yapılan işlerin içinde uygunsuz ve hatalı görülen işlem sayısı % 10 u geçerse o bölmeye ait işlemlerin yüklenici tarafından düzeltilmesi istenilir.) yapılacağı, yapılan işlerde uygunluk görülmesine müteakip idarece, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde damgalama işlemine geçileceği belirtilmiştir.

Ormandan çıkarılacak ağaçların seçimi, işaretletmesi ile ölçme ve kayıt işlemlerinin hizmet alımı yöntemiyle özel sektöre yaptırılmasının sürdürülebilir orman yönetimine sağlayacağı katkı nedir? Sondaj mahiyetinde ve ... ya da en fazla 3 bölmede yapılacak bir kontrol ve ölçüm ne kadar doğru ve sağlıklıdır? Kontrol işlemi için görevlendirilen, kontrol teşkilatının iş ünitesine asgari gidip-gelmesinin ekonomik boyutu nedir? Kontrol teşkilatının iş yükünü artırmayacak mıdır? Aynı ağacın dibine damga için tekrar teknik personel göndermek gerekemeyecek midir? Şeklindeki izaha muhtaç sorulara henüz bir yanıt bulabilmiş değiliz.

Ormanların korunması, geliştirilmesi ve devamlığının sağlanmasında; orman amenajman planlarının öngördüğü miktar ve çap gruplarında, silvikültürel isteklerine uygun bir metotla, ormandan çıkarılacak ağacın seçilmesi, işaretlenmesi, ölçme ve kayıt işleri ve

en nihayetinde damgalanması, yasal sorumlusu olan orman işletme şefi ya da kamuda kadrolu/sözleşmeli olarak çalışan teknik elemanlar tarafından yapılması gereken bütüncül bir iş ve yasal bir zorunluluktur. Orman işletme şefinin bu asli görevinin özel sektöre yaptırılması OGM Teşkilatının temel dinamiği olan orman işletme şefliği kavramının zamanla yozlaşmasına neden olacaktır.

Son yıllardaki, orman işletme şeflikleri ile ilgili şikâyetlerin temelinde; ormanlardan çıkarılmasına karar verilen ağaçların seçilmesi, işaretlenmesi, ölçülmesi/kayıt altına alınması ve damgalanması sürecindeki özensizlik ve denetim eksikliklerinin neden olduğu bilinen bir gerçekliktir. Dikili satışlarda yaşanan sorunlar da aynı kapsamda değerlendirilmelidir. Uygulamada yaşanan usulsüzlükler nedeniyle davaya konu olmuş yüzlerce örnek vardır. Birçok meslektaşımız bu davalarda yargılanmakta ve ceza almaktadır. Neticede, çok sayıda meslektaşımız adli süreçler içerisinde çoğu zaman haksız olarak mağdur olmaya devam etmektedir.

Açtığımız davanın haklılığı ormancılık meslek kamuoyu tarafından görülecektir!

Karşı çıktığımız husus; hizmet alımı ile ormandan çıkarılmasına karar verilen ağaçların seçilmesi, ölçülüp kayıt altına alınması işi devam ederse; görevde olan Orman İşletme Şeflerinin daha fazla şikâyetlere muhatap olup mağdur olması ve usulsüz kesimler ile orman tahribatının artacağına olan endişemizdir. Kadrolu teknik personeline bile özenli damga yaptıramadığı, denetleyemediği adliyeye intikal eden dosyalardan anlaşılan idare, hizmet alımı ile bütüncül damga sürecini bölerek daha fazla teknik eleman işgücüne gereksinim ortaya çıkarmaya, hangi anlaşılabilir gaye ile karar vermiştir? Bu sorumlusun mantıklı bir cevaba ihtiyacı vardır. Bütün bu gelişmeler, açtığımız davada ne kadar haklı olduğumuzu gözler önüne sermektedir.

Mevzuatta "Dikili ağaç damgalama yetkisi; Orman İşletme Şefi tarafından kullanılır. Ancak, Orman Bölge Müdürü veya İşletme Müdürü tarafından yazılı yetki verilmek kaydıyla, ormancılık öğrenimi görmüş tüm teknik elemanlara damga yapma görevi ve yetkisi verilebilir." Hükmü yer almaktadır. Dava dilekçemizi (Ek-1) okuyan "aklıselim" ormancılık meslek mensupları, bahse konu iptal isteminin "Orman İşletme Şefinin birincil ve asli görevi olan bu iş ve işlemlerin danışmanlık hizmet alımı yöntemiyle yapılamayacağına" yönelik olduğunu anlayacaktır.

5531 sayılı Meslek Yasasına karşı mıyız?

5531 sayılı Kanunun çıkarılması aşamasında diğer ormancılık meslek örgütleriyle birlikte hareket eden Derneğimizin de katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Hal böyle iken OMO Genel Merkezinin 21.04.2021/64 sayılı duyurusunda iptal istemimizi kasıtlı ve bilinçli olarak çarpıtarak mesnetsiz bir şekilde “ormancılık serbest meslek mensuplarının 5531 sayılı Kanundan kaynaklı, hak, yetki ve sorumlulukları kapsamındaki iş kollarındaki tüm danışmanlık hizmetlerini de kapsayan bir davaymış gibi göstererek” ormancılık serbest meslek mensupları ile Derneğimiz karşı karşıya getirilmek istenmektedir.

Teşkilat (OGM) hepimizin!

Genel Müdürlüğümüz, 182 yıldır varlığını sürdüren Ülkemiz tarihinin en eski ve köklü teşkilatlarından birisidir ve Teşkilatımızın her daim başarılı olması Derneğimizin ve üyelerimizin arzu ve isteğidir.

OMO ne yapıyor?

Odamızın “Ülke geleceği ve ekonomisi için çok önemli bir yeri olan ormanların KORUNMASI, GELİŞTİRİLMESİ, GENİŞLETİLMESİ ve işletilmesi konularında her türlü bilimsel ve teknik çalışmalarda bulunarak kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve orman fakülteleri ile ortaklaşa çalışmalar yapacağı ve bunlara yardım ve önerilerde bulunacağı” kuruluş amaçları arasında yer almasına rağmen yönetime geldiği 2018 yılından itibaren Teşkilatımızca uygulamaya konulan hiçbir mevzuata karşı tavır sergilenmemiştir. Hatta önceki dönemlerde açılan davalardan da feragat etmişlerdir.

- 739 bin hektar büyüklüğündeki orman alanının ormancılık dışı amaçlarla kullanılmak üzere madencilik, enerji, turizm vb. etkinliklere tahsis edildiği,
- 7139 sayılı torba yasa ile 6831 sayılı orman kanununa eklenen Ek.16. madde ile ülkede yaşanmakta olan ormansızlaşma konusunda yeni bir aşamaya geçildiği,
- Milli parkların üretime açıldığı, dikili ağaç satışlarının hızla yaygınlaştırıldığı, endüstriyel plantasyon ve özel ağaçlandırma uygulamalarının yoğunlaştığı bu süreçte bile Odamızın neden bu konularla ilgili hiçbir açıklaması ya da duyurusu bulunmamaktadır?
- Ormanlarını, derelerini, yaşam alanlarını taş ve maden ocaklarından kurtarmak için feryat eden vatandaşlarımızın sesini OMO’nun duyması ve sahiplenmesi gerekmez mi?

Sonuç

Derneğimiz üyeleri; geçmişte olduğu gibi bugün de öncelikle ormanlarımızın korunması ve geliştirilmesi için hem Teşkilatımıza hem de Odamıza onur ve gururla başarılı bir şekilde hizmet etmiş aralarında bakanlar, müsteşarlar, genel müdürler, daire başkanları, şube müdürleri ve mühendislerin yer aldığı çok değerli meslek mensuplarından oluşmaktadır. Üyelerimizin yaklaşık %95’i aynı zamanda Odamızın da birer mensubudur. Her ne HAKLI sebeple olursa olsun “MENFUR” kelimesi kullanılarak, Derneğimizin ormancılık çalışmalarına yönelik hukuksal alanda yürütmüş olduğu mücadelesinin Odamız tarafından SAYGI SINIRLARINI AŞARAK eleştirilmesi en hafif tabirle abesle iştigaldir.

Mevcut bilgi ve belgeleri saptırarak, gerçek dışı ithamlarda bulunarak Derneğimizi zan altında bırakmayı düşünen yirmi binin üzerindeki üyesini tenzih ederek OMO Genel Merkez Yönetim Kurulunu şiddetle kınıyoruz. 26.04.2021

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
Genel Merkez Yönetim Kurulu

EK-1: Dava Dilekçesi (Danıştay 8.D. E. 2020-6212)

<https://www.ormancilarderneği.org/dosyalar/files/davadosya.pdf>

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNE Ğİ

BATI AKDENİZ ŞUBESİ'NİN

4. OLA ĞAN GENEL KURULU YAPILDI

Ayhan NUMANO ĞLU

Orman Mühendisi - Türkiye Ormancılar Derne ği Batı Akdeniz Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi
ayhann.oglu@gmail.com

Salgın nedeniyle ertelenen Türkiye Ormancılar Derne ği Batı Akdeniz Şubesi (TODBA) genel kurulu ço ğunluk aranmaksızın 26-27 Mart 2021 tarihlerinde dernek binasında yapıldı. Şube genel kurulu Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri Burhan Aydo ğan ve A. Ozan Çekiç, Şube Onur Üyesi U ğur Candan, Antalya Do ğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürü İsmail Kaya ve di ğer konukların katılımıyla gerçekleştirildi.

İlk gün Mustafa Kemal Atatürk ve Şehitlerimiz için saygı duru-

şu ve İstiklal Marşımızın okunmasından sonra Divan Kurulu seçimi yapıldı. Divan Kurulu Başkanlığına Süleyman Dingil, kâtip üyeliklere Rumi Sabuncu ve Bilal Akdeniz oybirliği ile seçildi. Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri Burhan Aydo ğan ve A. Ozan Çekiç de birer konuşma yaptılar (Şekil 1).

Daha sonra Şube Başkanı Tuncay Neyişçi faaliyet raporunu okudu (Şekil 2). Ardından Denetim Kurulu Başkanı Gürel Şirin, Denetim Kurulu faaliyet raporunu okudu. Sayman Üye Meh-

met Türkkan bilanço ve 2021 yılı tahmini bütçesi hakkında bilgi verdi. Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu Faaliyet Raporları, Bilanço oybirliği ile ibra edildi. 2021 Yılı tahmini bütçesi oybirliği ile kabul edildi. Dilek ve temenniler bölümünde konuşmacılar görüşlerini bildirdiler.

İkinci gün olan 27 Mart 2021 cumartesi günü Sandık Kurulu Başkanlığına Ali İhsan Bilgin, üyeliklere Zülküf Karatepe ve Yusuf Akşahin oybirliği ile seçildi. Daha sonra dernek binasının bahçesinde fiziksel temas mesa-

Şekil 1. Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi A. Ozan Çekiç'in konuşmasından.

Şekil 2. Şube Başkanı Tuncay Neyişçi yapılan faaliyetleri anlatıyor.

Şekil 3. Dernek binası bahçesindeki oy kullanımı.

Şekil 4. Oy kullanımı sürecinde dernek binamızın bahçesinde üyelerimiz.

fesi yönünden rahat bir şekilde oy kullanma işlemi başladı (Şekil 3; 4). Oy kullanma işlemi saat 17:00 de sona erdi.

Oy sayıma sonucunda Türkiye Ormancılar Derneği Batı Akdeniz Şubesi Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu asil ve yedek üyelerinin aşağıdaki gibi olduğu anlaşıldı:

Yönetim Kurulu Üyeleri:

Asil: Tuncay Neyişçi (başkan), İsmail İkiler (ikinci başkan), M. Necati Baş (üye), Mehmet Türkkan (sayman) ve Ayhan Numanoğlu (yazman).

Yedek: Emin Güzenge, H. Oğuz Çoban, Sultan Çelik Uysal, Güray Çayır ve Mustafa Ünlü.

Denetim Kurulu Üyeleri:

Asil: Gürel Şirin, Abdurrahman Çobanoğlu ve İlker Turan.

Yedek: Rahmi Kuyucu, Bilal Akdeniz ve Arif Akkaya.

BASIN AÇIKLAMASI

PANDEMİ KOŞULLARINDA 21 MART DÜNYA ORMAN GÜNÜNÜ KUTLAMAK

“Doğaya yapılan her müdahale, sadece doğayı değil, İnsanlığın geleceğini de yok edecektir.”

İZMİR ŞUBESİ

Tüm dünyayı saran Covid-19 pandemisinin -başlamasından bu yana bir yıldan fazla zaman geçmesine rağmen- ne zaman biteceği konusunda bilim insanlarının henüz net bir öngörüsü bulunmamaktadır. Küresel boyutta seyreden salgın, insanlığı bir yandan yaşam ve hayatta kalma mücadelesine itmişken, diğer yandan dünya ülkelerini hızla işsizliğin artması ve ekonomik krize doğru sürüklemektedir. Bu salgın; toprağın, temiz hava ve suyun, sağlıklı gıda ve yaşanılabilir bir çevrenin, bir başka ifade ile yaşamın teminatı olan ormanların değerini bir kez daha ortaya koymuş ve insanlığı bir karar noktasına getirmiştir.

Salgın, küresel boyutta olanca hızıyla sürerken, orman ekosistemleri, meralar ve korunan alanlar, maden, enerji, turizm vb. ormancılık dışı amaçlarla yapılan alan kullanımları ve hayvancılık, soya yağı ve palmye yağı üretimi vb. tarımsal ürünlere yer açmak için yok edilmektedir. Bu şekilde dünya-

da yok edilen orman alanı miktarı yılda ortalama 4,7 milyon hektarı bulmaktadır.

Ülkemizde de durum çok farklı değildir. Her ne kadar ülkemiz orman alanlarını artıran ender ülkelerden biri olarak görülse de (Resmi verilere göre 1973 yılında 20,2 milyon ha günümüzde 22,9 milyon ha), özellikle ormancılık dışı amaçlarla yapılan tahsisler nedeniyle ormanlarımızın hem alansal olarak azaldığı hem de bozulduğu yönünde ciddi bulgular vardır. Ayrıca bu artışın yapılan ağaçlandırmalardan çok ormanların doğal yollarla yaygınlaşmasıyla ve yapılan yeni kadastro çalışmalarıyla bu yerlerin orman alanlarına dahil edilmesiyle arttığı bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda nüfusun azaldığı, göç veren illerde orman alanları arttığı halde, endüstrinin ve nüfusun yoğun olduğu göç alan illerde ormanların azaldığı saptanmıştır.

6831 sayılı Orman Kanununda, 1956'dan-2003 yılına kadar 15

kez, 2003'ten 2021'e kadar 29 kez değişikliğe gidilmiştir. Toplam 44 kez değiştirilen orman yasası her seferinde ormanların aleyhine işletilmiştir. **739 bin hektar** büyüklüğündeki orman alanları ormancılık dışı amaçlarla kullanılmak üzere madencilik, enerji, turizm vb. etkinliklere tahsis edilmiştir. Buna büyük bir bölümü orman ekosistemini oluşturmaktan oldukça uzak olan **135 bin hektar** civarındaki özel ağaçlandırma tahsisleri dahil değildir. **Bu tür tahsisler sonucu ormanlarımızdaki fragmentasyon (parçalanma) miktarı hızla artmış**, resmi verilere göre sadece 2008 ile 2019 yılları arasındaki 11 yıllık kısa süre içinde, ormanlarımızdaki parça sayısı 102 binden, 159 bine çıkarak %56 artmış, 10 hektardan büyük orman alanlarının sayısı azalırken, 10 hektardan küçük orman alanlarının sayısı %118 artmıştır. **Bu veriler büyük orman alanlarının, hızla parçalanarak küçük alanlara dönüştüğünün kanıtıdır.**

Son yıllarda ormanlarımız; ekonomik kriz bahane edilerek, piyasa ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak yoğun bir üretim baskısı altına alınmıştır. 2005 yılında 13 milyon m³ olan odun üretimi 2017 yılında 18,5 milyon m³, 2020 yılında ise 28,5 milyon m³ 'e çıkarılmıştır. **Son dört yılda (2017-2020) odun üretimindeki artış oranı %53'ü bulmuştur.** Odun üretimindeki aşırı artış ormanlarımızın geleceğini tehdit etmektedir. Bunun yanında milli parkların da odun üretimine açılmasını sağlayacak hazırlıkların yapılıyor olması meslek kamuoyunda yoğun bir kaygı uyandırmaktadır.

Son yıllarda ayrıca; yangınla mücadelede araç, teçhizat ve donanım bakımından teknolojik olanakların gelişmiş olmasına rağmen, liyakate dayalı personel politikası terkedilmiş olduğu için, yangınla mücadelede yetersiz kalınmakta ve yanan alanlar hakkındaki bilgilerin kamuoyuyla paylaşılması konusunda şeffaf davranılmaması kamuoyunda çeşitli şüpheler doğurmaktadır.

Bunun yanı sıra 2020 yılında OGM bünyesinde çalıştırılmak üzere orman mühendisi ve muhafaza memurlarının, sözleşmeli personel olarak (4b) kapsamında işe alınmaları, kamu hizmetinin yürütülmesinde ciddi sıkıntılar yaratacaktır. Aynı zamanda güvenceden yoksun sözleşmeli çalışanlar için "söyleneni yap, yoksa işine son verilir baskısı" Demokles'in kılıcı gibi tepelerinde duracaktır. Asıl tehlike önümüzdeki süreçte, sözleşmeli olarak çalıştırma

düzeninin, ana çalışma düzeni haline dönüştürülmesi meselesidir. Bu durumda yaratılan güvensizlik ve güvencesizlik ortamı, ormanlarımızda kamu görevinin yapılmasını ciddi anlamda engelleyecektir.

28 Nisan 2018 tarihinde yürürlüğe giren 7139 sayılı torba yasa ile 6831 sayılı orman kanununa eklenen Ek.16. madde ile ülkede yaşanmakta olan ormansızlaşma konusunda yeni bir aşamaya geçilmiştir. Bu değişikliklerle orman alanı dışına çıkarma işlemleri daha da kolaylaştırılmıştır. Açıkça anayasaya aykırı olan bu değişiklik, yargı denetiminin evrensel hukuk normlarına göre yapılmaması nedeniyle yürürlüğe girmiş ve ormanlar üzerinde yasal koruyuculuğu sağlayan anlayış büyük bir darbe almıştır.

Bu tür orman dışına çıkarma işlemleri İzmir Bayraklı 'da olduğu gibi her ne kadar depremde zarar görmüş vatandaşların yerleşimleri için alan açmak için yapıldığı söylene de; bu alanın 1995 yılında meydana gelen sel felaketinde 58 yurttaşımızın sel nedeniyle yaşamını yitirdiği Laka Deresi Havzasında olduğu gözden kaçırılmamalıdır. İZSU'nun da katkılarıyla dönemin Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü görevlilerince yapılan çalışmalarla bu alandaki yüzeysel akış durdurularak bir felaketin önüne geçilmiştir. Ancak alanın yeniden yapılaşmaya açılması ile adeta bir başka felakete davetiye çıkarılmaktadır. Bu alanın ağaçlandırılması için yapılmış olan milyonlarca liralık masraf bir yana, yer altı su rezervlerinin dengesi

ve yeşil alan bakımından kıt kaynaklara sahip İzmir için aynı bir öneme sahip bu alanın olduğu gibi korunması gerekmektedir. Bu işlemin iptali için TMMOB tarafından başlatılmış olan yargı süreci devam etmektedir.

İstanbul'da **Kanal İstanbul**, İzmir'de de **Çeşme Turizm Projesi** vb. bilimsel dayanaktan yoksun, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve yürürlükteki mevzuata aykırı projelerle doğa ve orman varlıkları üzerindeki yıkımların şiddeti hızla arttırılmak istenmektedir. Ranta yönelik bu tür projelerden bir an önce vazgeçilmelidir.

Bu açıklamanın yazıldığı sırada, (22 Mart'ta kutlanacak olan "Dünya Su Günü"nden sadece üç gün önce) 19 Mart 2021 tarihinde "Sulak Alanlar Yönetmeliği"nde yapılan değişikliklerle; yönetmeliğe **"Bakanlığa tahsis edilen yerlerde koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme, dinlenme ve benzeri hizmetler için gerekli altyapı, üstyapı ve diğer tesisler Genel Müdürlükçe yapılır veya yaptırılır. Söz konusu tesislerin işletilmesi ve/veya işlettilmesi Genel Müdürlükçe yapılır veya yaptırılır."** şeklinde bir ifade eklenmesini, tıpkı daha önce kent (şehir) ormanları ve tabiat parklarında yapıldığı gibi, korunan alanların piyasaya açılmasının ve sermayeye peşkeş çekilmesinin artık rutinleşmiş son örneği olarak görüyoruz. **Doğanın kolayca alınıp satılabilir bir meta olması, bugün yaşadığımız Covid-19 pandemisinden daha vahim durumlarla karşılaşabileceğimizin habercisidir.**

Doğaya yapılan her müdahale, sadece doğayı değil, insanlığın geleceğini de yok edecektir.

Yukarıda bahsettiğimiz olumsuzluklara daha birçok örnek eklenebilir. Yaşanan tüm olumsuz koşullara rağmen TMMOB'ye bağlı meslek odaları ve Türkiye Ormancılar Derneği olarak bilgi birikimimizi, ülkemizin kalıcı çıkarları için kullanmak ve sermayenin saldırılarına karşı ülkemizi ve doğamızı korumak, toplumsal sorumluluğumuzun bir gereğidir. ***Ya insanlığın ve yaşamın teminatı olan ormanlarımızı ve doğal varlıklarımızı bütüncül bir koruma anlayışı ile sonuna kadar taviz vermeden koruyacağız, ya da bu varlıklarımızın küresel sermayeye ve ranta kurban edilmesine seyirci kalarak hep birlikte yok olacağız.***

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ, TMMOB ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ, TARIM ORKAM-SEN, TARIM ORMAN-İŞ ve ORMAN TEKNİKLERİ DERNEĞİ olarak bugün; dünya uluslarınca da benimsenmiş olan 21 Mart Dünya Orman Günü'nde bir kez daha, başta üyelerimiz ve medya olmak üzere tüm halkımızı ülkemizin **taşına, toprağına, havasına, suyuna ve ORMANLARINA** sahip çıkmaya çağırıyoruz.

KAMUOYUNA SAYGIYLA
DUYURURUZ. 20.03.2021

Fotoğraf: Vehbi Tutmaz

YENİDEN ORMANLAŞMADA ÖNCÜ BİR TÜR:

KATRAN ARDICI

(*Juniperus oxycedrus* L.)

Ahmet DEMİRTAŞ¹, Mustafa GÖKMEN¹, Tuğrul KÖRÜKLÜ², Salih USTA¹, Serdar ÖLEZ¹

¹⁾ Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Ankara, Türkiye. porsugum@yahoo.com

²⁾ Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Herbaryumu, Döğol Caddesi, Ankara, Türkiye.

Özet

Son 20-30 yıl, kırsal yerleşimlerde yaşayanların kentlere, daha çok da büyük kentlere göç ettiği dönem olmuştur. Yaşanan bu göç beklenen veya tahmin edilenden daha fazla ve hızlı gerçekleşmiştir. Yaşanan sürecin birçok nedeni vardır kuşkusuz. Uygulanmakta olan tarım, ormancılık ve genel iktisat politikaları, kırdan kente olan göç sürecini daha da hızlandırmıştır. Bunun sonucunda İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerindeki orman köyü olarak nitelenen, orman içinde veya kenarında yerleşmiş olan köyler nerdeyse boşalmıştır. Günümüzde bu köylerde az sayıda evde insan yaşamakta, köyde yaşayanların çoğu da yaşlı kişilerdir. Bu yüzden özellikle İç Anadolu bölgesindeki köylerde tarımsal etkinlikler ile koyun, keçi yetiştiriciliği (hayvancılık) azalmıştır. Geçmiş dönemlerde orman açılarak kazanılmış olan, günümüzde ise sürülüp ekilmeyen tarlalarda, doğal bir süreç olarak ormanlaşma başlamıştır. Koyun ve keçi sayısının fazla olduğu ve otlatmanın yoğun olduğu yerlerdeki ormanlarda ve orman kenarında, tohum-

dan çıkmış fidanların yenmesi biçiminde tahribatın yaşandığı bilinmektedir. Yanı sıra orman kenarlarındaki fidanların büyümemesi nedeniyle ormanlar genişleme olanağı bulamamıştır. Günümüzde ise tarımsal etkinliklerin azalmış olması ve hayvancılığın gerilemesi sonucunda, bu ormanların yapısında düzelmeler ve çevrelerinde ormanlaşma olduğu gözlenmektedir. Bu durum terkedilmiş tarım alanlarında ve antropojen bozkırlarda daha belirgindir. “Yeniden Ormanlaşma” diye adlandırdığımız bu gidişatin öncü bitkilerinden bir tanesi de katran ardıcısıdır (*Juniperus oxycedrus* L.)

Anahtar sözcükler: Orman, yeniden ormanlaşma, katran ardıcısı, *Juniperus oxycedrus*.

1. Giriş

İç Anadolu bölgesindeki karaçam, meşe, ardıç ormanlarının yayılış gösterdiği yerler genellikle yarı kurak iklim koşullarının yaşandığı alanlardır. Kurak koşullara en çok sokulan bu ormanlarda ardıçlar, tekil bi-

reyler olarak yetişebildiği gibi, boylu ardıç (*J. excelsa* M. Bieb.) ve kokulu ardıcın (*J. foetidissima* Willd.) egemen olduğu ardıç ormanları da mevcuttur.

Ardıçlar, erkek ve dişi çiçekleri ayrı bireylerde (iki evcikli) veya aynı birey üzerinde (bir evcikli) olabilen, herdem yeşil bitkilerdir. Bazı ardıç türleri 3 m'ye değin boylanıp, dik ya da yatay büyüyen çalı formunda iken, bazı türleri ise 40 m'ye kadar boylanabilen ağaçlardır. İğne veya pul yapraklı olan türleri vardır. Yapraklarının üst yüzünde bir veya iki sıralı, beyaz stoma bandı bulunur. 1, 2 nadiren 3 yılda olgunlaşan üzüksü kozalakların büyüklüğü, renkleri ve içindeki tohum sayısı türlere göre değişir. Kozalak pulları hiçbir zaman açılmaz. Tohumlarında çimlenme engeli vardır. Odunları renklidir, çok dayanıklıdır ve kolay işlenir. Konut, süs eşyası ve mobilya yapımında kullanılır. Odun ve yaprağın damıtılması ile elde edilen katrandan, tıpta ve parfümeride yararlanılır. Derin kök sistemi oluşturduğundan kayalık, sık topraklarda yetişebilen ardıçlar kuraklığa dayanabilirler. Dünya üzerindeki 53 ardıç

türünden (Farjon, 2017) bir tanesi güney yankürede, gerisi kuzey yankürede yayılış gösterir. Eski yayınlarda katran ardıcın alttürü olarak tanımlanmış olan büyük kozalaklı katran ardıcı (*J. oxycedrus* L. subsp. *macrocarpa* (Sm.) Neill.) günümüzde *J. macrocarpa* Sm. adıyla ayrı bir tür olduğu benimsenmiştir (Yaltırık ve Akkemik, 2011).

Türkiye ormanlarında doğal olarak yetişen 8 ardıç türü bulunmaktadır. Ardıçlar, *oxycedrus* ve *sabin* diye iki seksiyonda (bölüm) incelenirler. Andız (*J. drupacea* Labill) kimi kaynaklarda tek başına ayrı bir seksiyon (*caryocedrus*) altında değerlendirilirken, diğer kaynaklarda *oxycedrus* seksiyonunda yer almaktadır.

Oxycedrus seksiyonu: 1- Adi ardıç (*J. communis* L.). 2- büyük kozalaklı katran ardıcı (*J. macrocarpa* Sm.). 3- Katran ardıcı (*J. oxycedrus* L.). 4- Andız (*J. drupacea* Labill).

Sabin seksiyonu: 5- Boylu ardıç (*J. excelsa* Bieb.) 6- Kokulu ardıç (*J. foetidissima* Willd). 7- Finike ardıcı (*J. phoenicea* L.). 8- Sabin ardıcı (*J. sabina* L.).

Bu makalede tüm ardıç türlerinden ziyade katran ardıcının (*J. oxycedrus* L.) özellikleri, coğrafi yayılışı ve ekolojisinin yanı sıra yeniden ormanlaşmadaki rolü üzerinde durulacaktır.

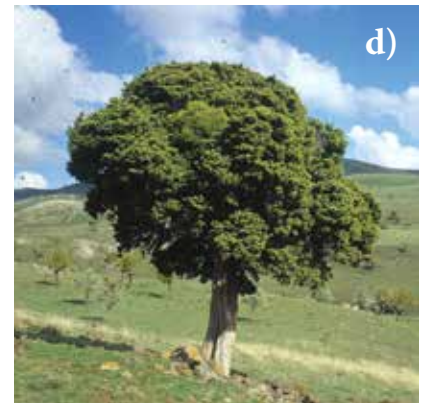
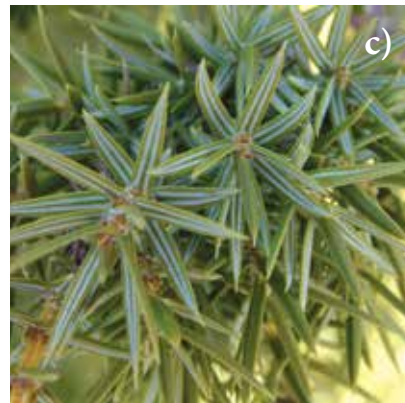
2. Katran ardıcının fiziksel özellikleri, yayılışı ve ekolojisi

Genellikle 3-4 metre boyunda, koni biçimli ağaççık, bazen 1-2 metre boyunda çalı veya 15 met-

reye değin boylanabilen ağaç biçiminde görülebilen ardıç türüdür. Fas, Portekiz, Fransa, İtalya, Balkanlar, Türkiye, Kafkasya, İran ve Suriye’de yetişir. Türkiye’de Doğu Anadolu dışında kalan bölgelerde geniş bir yayılışı vardır. 380-1900 m yükseltilerde yayılış gösterir (Akkemik, 2020). Eski yayınlarda Tuz Gölü çevresine yetişmediği belirtilmişse de, gölün doğu ve kuzeyinde de yetiştiği saptanmıştır (Demirtaş, 2016)

İki evciklidir (dioik). Üçlü çevrel dizilen sivri, batıcı yaprakları, sürgünle 60-90 derecelik açı yapar. Yapraklar 1-2 cm boyunda, 1,1-3 mm genişliğinde olup üst yüzünde 2 beyaz stoma bandı

bulunur. Erkek ve dişi çiçekler yaprakların koltuklarında birerli bulunur. Erkek çiçekler sarı veya turuncu renklidir. 3-6 puldan oluşan üzümsü yapıdaki dişi kozalak, 2 yılda olgunlaşır. Taze iken yeşil, olgunlaşınca turuncu, kırmızı, kiremit renkli ve 5-11 mm çapındadır. Pulların birleşme çizgisi kozalağın ucunda üç kollu yıldız işareti oluşturur. İçinde 1-4 tohum bulunur. Gövde kabuğu gri, kahverenginde, uzunlamasına şerit biçiminde parçalıdır. Öz odunu kırmızı, diri odun açık renklidir. Dayanıklı olması nedeniyle çit kazığı olarak da kullanılmaktadır. Odununun kuru damıtılması ile elde edilen Pix juniperi (ardıç katranı) anti-septik özellik taşır.

Şekil 1. Katran ardıcının üzümsü kozalağı (a), erkek çiçekleri (b), çift stoma bantlı yaprakları (c) ve ağaç formunun genel görünümü (d).

Katran ardıcı Akdeniz elementidir. Orman içlerinde yetişen bireylerinin bulunması ışıksızlığa dirençli olduğunu gösterir. Kozalakları hayvanlar ve kuşlar için besin kaynağıdır. Kal-ker, serpantin (yılantaşı), andezit anakayalarda, sıg topraklı yamaçlarda yetişebilmektedir. Soğuk ve kuraklığa dirençlidir. Meşe ve karaçam ormanlarında görece daha yoğun olmakla birlikte her yerde rastlanmaktadır. Yapraklarının batıcı, sivri ve sık olması dolayısıyla altında yetişen bazı bitkiler için koruyucu ortam oluşturur (Şekil 2).

Katran ardıcının (*J. oxycedrus* L. var. *oxycedrus*) ana türü, ana türe ait bir formu ile bir de varyetesi bulunmaktadır:

Yay ardıcı (*J. oxycedrus* L. var. *oxycedrus* f. *yaltirikana* Avcı & Ziel.) Dipten itibaren gövdeye

Şekil 2. Yaylıcı çalı formundaki bir katran ardıcının koruyucu ortamında büyüyen bir erik ağacı.

paralel büyüyen, yoğun dallı, dar tepeli, sütun biçimli forma Kütahya, Ankara, Sinop'ta yayılış gösterir (Şekil 3).

Spil ardıcı (*J. oxycedrus* L. var. *spilinana* Yalt., Eliçin & Terzioğlu) Endemik olan bu varyete, yalnızca Manisa, Spil Dağı'nın

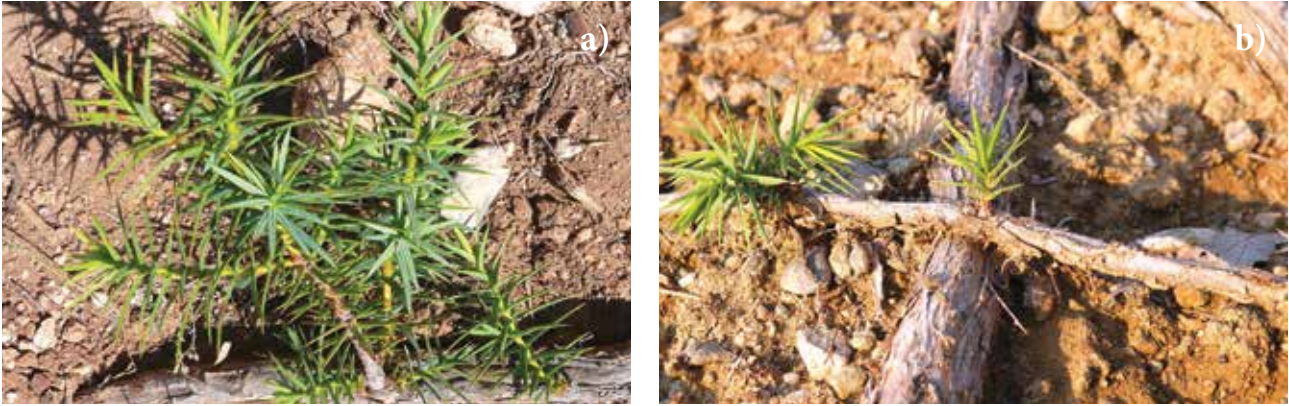
850-1500 m yükseltili bölümünde yayılış gösterir, 50-60 cm boylanabilir.

3. Katran ardıcının yeniden ormanlaşmadaki rolü

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'nce

Şekil 3. Sütun formu forma (*J. oxycedrus* L. var. *oxycedrus* f. *yaltirikana* Avcı & Ziel.) örnekleri (a-b: Frig vadisi, c: Ankara-Çayırhan, d: Ankara-Nallıhan, e: Sinop-Boyabat, Salar köyü).

Şekil 4. Kök sürgünü verme özelliği gösteren katran ardıçlarından örnekler (a: Konya-Cihanbeyli Kandil Kalıntı Ormanı, b: Ankara-Polatlı Çanakçı Kalıntı Ormanı)

gerçekleştirilen İç Anadolu'nun Kalıntı Ormanları Projesi sırasında, Polatlı-Çanakçı, Kırkkale-Çamlıca, Cihanbeyli-Kandil kalıntı ormanlarında ve Ankara Ayaş, Aysantı belinde katran ardıcının açığa çıkan köklerinden sürgün verdiği saptanmıştır (Kırsal Çevre, 2019). Türkiye'de yetişen öteki açık tohumlu örneklerinde rastlanmayan bu nitelik, sıra dışıdır ve katran ardıcının kurakçıl ve sıg topraklı koşullara uyumunda üstün bir özelliktir. Bu özelliği toprağı tutma ve alanı terk etmeme yönünden önem taşımaktadır (Şekil 4).

Katran ardıcının yaprakları sivri uçlu, batıcı ve sert olduğu için hayvanların yiyemeyeceğı düşü- nülebilir. Gerçekte durum böyle değildir. Katran ardıcının yaprakları koyun ve keçiler tarafından, olasılıkla otlatma alanında otsu bitki kalmadığı dönemde yenmektedir. Koyun ve keçilerin yoğun olarak otlatıldığı, Ankara, Yakupabdal köyü yakınında- ki, Elmadağı yamacında, deyim yerindeyse yeşil bir gevene dönüşmüş katran ardıcı bireyleri belirlenmiştir (Şekil 5). Ardıçların yakınında benzer biçimde otlatma sonucu çalılaşımış alıç

(*Crataegus* sp.) bireyleri de bulunmaktadır. Bu ardıç türünün hayvanlar tarafından yendiğini gösteren örnekler Nallıhan, Bozarmut yaylasında ve Ayaş, Oltan'da da görülmüştür. Genç yaşlarda 1-1,5 m yüksekliğe değin yaprakları yenmiş, ardıcın boyu uzayınca normal biçimini geri almıştır (Şekil 5).

Orman kenarı ve ormana uzak alanlarda yeniden ormanlaşmada katran ardıcının öncülük ettiği yerler saptanmıştır. Bu tür alanlara örnek olarak;

a) Alanda çalı formundaki tıy- lü meşelerin küçük öbekler

Şekil 5. Otlatmaya maruz kalmış katran ardıcı örnekleri (sol: Ankara-Elmadağ, sağ: Ankara-Nallıhan Bozarmut yaylası)

Şekil 6. Katran ardıcının yeniden ormanlaşmaya öncülük ettiği alanlara örnekler
(a: Hatay-Koruhyük, b-c: Ankara-Memlik, d: Ankara-Bağlum).

biçiminde bulunduğu orman kalıntısı yerler (Şekil 6a),

b) Ormandan açılmış ama günümüzde sürülüp ekilmeyen tarlalar (Şekil 6b),

c) İnsan ve hayvan baskısı nedeniyle ormandan bozkıra dönüştürülmüş (antropojen bozkır) yerler (Şekil 6c),

d) Hayvan otlatmasının azalmış olduğu orman kenarları (Şekil 6d),

sayılabilir.

Boyları 30-200 cm arasındaki katran ardıçlarının alanı kap-

ladığı, topluluk oluşturduğu ve yıllar geçtikçe alanın genişlediği saptanmıştır. Bu katran ardıcı topluluklarının içinde ormandaki öteki ağaç türlerinin fidanları da gelişim gösterdiği gibi, kadın tuzluğu (*Berberis* spp.), çakal eriği (*Prunus spinosa*), cehri (*Rhamnus* spp.), geven (*Astragalus* spp.) gibi odunsu türler ile adaçayı (*Salvia* spp.), koyun yumağı (*Festuca* spp.), kekik (*Thymus* spp.), emzik otu (*Onosma* spp.), peygamber çiçeği (*Centaurea* spp.), küre çiçeği (*Globularia* spp.), üçgül (*Trifolium* spp.), kırım güzeli (*Cruciata* spp.) gibi

otsu türler de bulunmaktadır.

Katran ardıcı topluluklarının veya seyrek olarak yetişen bireylerin tohumla ürettiği bellidir. Yakın çevredeki katran ardıcı ağaçlarında yetişen kozalakların, ardıç kuşları (*Turdus* spp.), karatavuk (*Turdus merula*) gibi kuşlar tarafından veya tilki, çakal gibi hayvanlar tarafından yendikten sonra dışkılarıyla bu alanlara taşındığı sanılmaktadır. Kuşların sindirim sisteminin geçen ardıç tohumlarının çimlenme engelinin giderilmesi sonucunda çimlenme hızlanmaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Kuşlar tarafından yenerek dışkıyla atılan ardıç tohumları.

4. Sonuç

Tarla açma, hayvan otlatma, ağaç kesme ve geçici yerleşim nedeniyle geçmiş dönemlerde tahrip edilmiş ormanların yapısının düzelmesi, yeniden ormanlaşması bağlamında katran ardıcının (*J. oxycedrus* L.) önemli işlev yüklenmiş olduğu belirlenmiştir. Ormanlaşma sürecinin daha da hızlanmasını sağlamak amacıyla kaçak avcılığın önlenmesi, kuş popülasyonunun artmasının sağlanması gerekir. Diğer taraftan Bağlum karaçam kalıntı ormanının çevresinde olduğu gibi, ormanın doğal olarak genişlemesinde önemli rol alabilecek katran ardıcı topluluklarının üzerine, giderek yaygınlaşmakta olan hobi bahçelerinin kurulmasının önlenmesi elzemdir. Belirli bir yaş ve büyüklüğe gelmiş ardıç topluluğuna, çevredeki ormanlarda doğal olarak yetişen ağaç türlerinin tohumlarının ekilmesi veya fi-

danlarının dikilmesiyle sağlıklı ve dirençli orman ekosistemi oluşturulabilir. Ancak ekim ve dikim yapılması sırasında var olan ardıç bireylerine ve topluluklarına zarar verilmemesine dikkat edilmelidir.

5. Kaynaklar

Akkemik, Ü. (Editör), 2020. Türkiye'nin Bütün Ağaç ve Çalıları. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Demirtaş, A., 2016. Ankara'nın Ağaç, Ağaççık ve Çalıları. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Derneği Yayını.

Farjon, A., 2017. A Handbook of the World's Conifers. Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands.

Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M., Babaç, M.T., (edlr.), 2012. Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler). Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını. İstanbul.

Kırsal Çevre, 2019. İç Anadolu'nun Kalıntı Ormanları. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Derneği Yayını.

Yaltınk, F. ve Akkemik Ü., 2011. Türkiye'nin Doğal Gymnospermeleri. Açık Tohumlular. Orman Genel Müdürlüğü Yayını.

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ BASIN AÇIKLAMASI

İKİZDERE'DE YAŞANANLAR DOĞAL VARLIKLARIMIZIN ACIMASIZ TALANINA ÖRNEKTİR: PROJE DERHAL İPTAL EDİLMELİDİR!

Rize ili, İkizdere ilçesi, Cevizlik köyü yakınlarında Cengiz Holding tarafından açılmak istenen taş ocağı ve bu hukuksuz girişimin karşısında direnen yöre halkının mücadelesi, yirmi gündür ülke gündeminde yer bulmaktadır. Türkiye Ormancılar Derneği olarak, bir daha geri getirilemeyecek ormanları, dereleleri, vadileri ve yerleşim alanlarını tehdit eden bu proje ile ilgili görüşlerimizi kamuoyuyla paylaşmayı bir görev biliyoruz.

Son yıllarda ekonominin lokomotifleri olarak görülen inşaat sektörünü ucuz hammadde ile beslemek için mıcır ve kum elde etmek amacıyla açılan taş ocaklarının sayısı hızla artmaktadır. Yer seçiminde kamulaştırma bedeli ödememek için genellikle ormanlık alanlar ya da dere yatakları tercih edilmektedir. Bu tercih nedeniyle kamu kurumları ve şirketlerin ekonomik maliyeti bir miktar düşse bile, bu uygulamanın ekolojik ve sosyal maliyeti çok yüksek olmaktadır. Bu tür uygulamalar ülkemizin doğal varlıklarının nasıl bir talana maruz bırakıldığı ve olağanüstü doğal varlıkların nasıl değersizleştirildiğinin en açık kanıtıdır.

Öncelikle Rize ili, İkizdere ilçesi, Cevizlik köyü yakınlarındaki taş ocağının tamamen yanlış bir yerde planlandığı anlaşılmaktadır. Böylesine dik, sarp ve ormanlarla kaplı, köy yerleşimlerinin ortasında ve tarım alanlarına neredeyse bitişik bir alanda taş ocağı işletmesi açılmasının daha başlamadan çeşitli çatışmalara yol açtığı bilinmektedir. Öte yandan yöre insanını etkileyecek, mevcut yaşam birliklerini ve habitatları tamamen yok ederek kayıpla dönüştürecek bir faaliyet için "ÇED gerekli değildir" kararı verilmesi de aynı bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Üstelik bu karar verildikten sadece kırk gün sonra 13,45 hektar olan ocak alanının 37,02 hektara ve 15.7 milyon ton olan yıllık taş üretiminin 20 milyon tona çıkarılmasına yönelik kapasite artışı için ÇED başvurusunda bulunulmuş ve başvuruda 2025 yılına kadar üretim yapılacağı açıklanmaktadır.

Taş ocağının gerekçesi olarak İyidere ilçesinde yapılması planlanan lojistik merkez ve liman gösterilmektedir. Ancak bu lojistik merkez ve limanın ÇED raporunda "Proje kapsamında herhangi bir malzeme ocağı iş-

letilmesi veya hazır beton tesisi kurulması planlanmamaktadır" diye yazmasına rağmen İkizdere'deki taş ocağında işlemlere başlanmıştır. Böylece hem lojistik merkez ve limanın ÇED Raporuna aykırı hareket edilmiş, hem de hukuki bir temeli olmayan bir gerekçeyle orman tahribatının önü açılmış olmaktadır.

Taş ocağı proje tanıtım dosyasında, proje alanının tamamının orman olduğu yazılmaktadır. Oysa ocak alanında tarım alanları da bulunmakta olduğu gerekçesiyle 20.03.2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile bu tarım alanları acele kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla proje tanıtım dosyasının yeterli inceleme yapılmadan hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Proje alanının çok yakınında köy yerleşimlerine ait ev ve diğer yapılar bulunmaktadır. Bölgede yaşayan halkın evlerine 230 metre, tarla ve tarım alanlarına ise 50-70 metre mesafelerde yılın neredeyse tamamında delme, patlatma, yükleme ve taşıma faaliyetlerinin öngörülmesi her şeyden önce fahiş bir planlama hatasıdır.

Daha ocak için kazı faaliyetleri başlamadan sadece yol genişletilmesi çalışmalarında dahi ocağın proje tanıtım dosyasındaki taahhütlere uyulmadığı gözlenmektedir. Örneğin; dere yataklarına müdahale edilmeyeceği taahhüt edilmesine rağmen ocak alanına giden yolun genişletilmesi çalışmalarında kazı fazlasının dere yataklarına boşaltıldığı, hatta yol kenarındaki orman ağaçlarına Orman Kanununa aykırı olarak zarar verildiği, köklerinden söküldüğü ve dere yatağına atıldığı da görülmektedir. Özetle doğrudan ve dolaylı olarak dere yatağına müdahale edilmiştir. Karadeniz Bölgesindeki sellerin büyük bir çoğunluğunun nedeni dere yataklarına yapılan müdahalelerdir. Şimdi den bölgede sel riskinin arttığı ve derelerden akan suyun kalitesinin erozyon nedeniyle bozulduğunu söylemek mümkündür. Türkiye Ormancılar Derneği olarak gelecekte yaşanması olası sel ve heyelanlara karşı yetkilileri uyandırıyor ve acilen ocak faaliyetlerinin sonlandırılması ve devam eden dava süreçlerinin tamamlanması gerektiğine inanıyoruz.

Yörede uluslararası sözleşmelere göre korunması gereken hayvan

türleri bulunmakta olup, proje tanıtım dosyasında da bu türler açıkça raporlanmıştır. Bern Sözleşmesinde “Kesin olarak korunması gereken hayvan türlerinin üreme ve dinlenme yerlerine kasıtlı olarak zarar vermek veya buraları tahrip etmek, yabani faunayı üreme, geliştirme ve kış uykusu dönemlerinde kasıtlı olarak rahatsız etmek yasaktır” hükmü yer almaktadır. İşin trajik tarafı; Proje tanıtım dosyasında; Bern Sözleşmesinin bu ve diğer hükümlerine uyulacağı taahhüt edilmiş olmasına rağmen faunanın önemli bir kısmının üreme zamanı olan Nisan ayında faaliyetlere başlanmış olmasıdır.

Taş ocağının faaliyete başlamasından sonra oluşacak toz kirliliği nedeniyle vadideki ormanların, çay alanları ve bahçe bitkilerinin olumsuz etkileneceğini söylemek mümkündür. Çünkü çoğu taş ocağında tozmayı önlemek için alınacağı ifade edilen önlemler alınmamaktadır.

Çok dar ve dik bir vadide yankılanacağının da hesaba katılarak, işletmeden kaynaklanan gürültünün, başta uyku bozukluğu olmak üzere insanlarda ruhsal sorunlar yaratması ve yaban hay-

vanlarını da olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır.

Diğer yandan taş ocağının faaliyetin sona ermesinden sonra rehabilite edileceği de proje tanıtım dosyasında taahhüt edilmektedir. Ancak sınırlaması öngörülen toprak miktarı sadece 20 cm kalınlıktadır ve faaliyet sonrası som kayanın üzerine serilecek 20 cm toprak üzerinde ağaç yetişmesi mümkün değildir. Nitekim ülkemizde başta mermer ocakları olmak üzere birçok taş ocağının rehabilite edilemediği de ortadadır.

Türkiye Ormancılar Derneği, ülkemizin en güzel, doğal zenginlik açısından en varlıklı yörelerinden birinde, yöre halkının haklı olarak karşı olduğu bu doğa düşmanı projenin derhal iptal edilmesi gerektiğini beyan etmektedir.

Yöre halkının haklı mücadelesini tüm benliğimizle ve mesleki duyarlılığımızla destekliyoruz.

KAMUOYUNA SAYGI İLE
DUYURULUR. 10.05.2021

Türkiye Ormancılar Derneği'nin Youtube Üzerinden Yaptığı Canlı Toplantı

Ülkemiz Ormanları ve Ormancılığına Dair Algılar ve Gerçekler

21 Mart Dünya Orman Günü ve Ormancılık Haftası etkinlikleri kapsamında "Türkiye'de Ormanlar ve Ormancılık: Algılar ve Gerçekler" konulu medya buluşması 21.03.2021 Pazar günü saat 16:00'da Derneğimizin YouTube kanalı üzerinden Derneğimiz İkinci Başkanı A. Hüsrev Özkara moderatörlüğünde gerçekleşmiştir.

Webinarda Birgün Gazetesinden Gökhan Başcan, Cumhuriyet Gazetesinden Hazal Ocak, Artı Gerçek'ten Mehveş Evin, Evrensel'den Özer Akdemir, Artı TV'den Pelin Cengiz ve Oda TV'den Yusuf Yavuz'un ülke gündeminde de olan ormanlar ve ormancılığa ilişkin sorularını aynı zamanda Derneğimizin de üyesi olan kıymetli hocalarımız cevaplandırdı. Değerli hocalarımız İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Ormancılık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalı'ndan Doç. Dr. Cihan Erdönmez, Toprak İlmi ve Ekoloji Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Doğanay Tolunay ve Orman Botaniği Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Ünal Akkemik, Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Politikası Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Erdoğan Atmış ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı'n-

dan Doç. Dr. Oğuz Kurdoğlu'dur.

Söyleşi öncesinde Derneğimiz İkinci Başkanı A. Hüsrev Özkara Türkiye Ormancılar Derneği'ni kısaca tanıtmış ve geçmişten günümüze hangi alanlarda faaliyet gösterdiğini anlatmıştır. Ardından Prof. Dr. Ünal Akkemik "Türkiye Ormanlarının Biyolojik Çeşitliliği ve Sorunlar", Prof. Dr. Erdoğan Atmış "Türkiye Orman Varlığının Değişimi ve Nedenleri", Doç. Dr. Cihan Erdönmez "Türkiye Ormancılığının Yasal ve Yönetmelik Mevzuatı", Prof. Dr. Doğanay Tolunay "Türkiye Ormanlarında Ekolojik Sorunlar ve Değişimler" ve Doç. Dr. Oğuz Kurdoğlu "Türkiye'deki Korunan Alanlar" konularında kısaca bilgiler vermişlerdir. Hocalarımızın sunumlarından satır başları şöyledir:

Prof. Akkemik ülkemizin biyolojik çeşitlilik açısından zengin olmasına karşın orman varlığı açısından Avrupa'daki ülkeler arasında son sıralarda yer aldığını belirtmiş ve açıklamalarını sürdürmüştür. Tür çeşitliliğimiz özellikle de ormanlardaki ağaç çeşitliliği Avrupa kıtasındakilerden daha fazladır. Türkiye ormanlarında toplam 629 ağaç ve çalılı türü bulunmaktadır. Türki-

ye üç büyük bitki coğrafyasının kesişme noktasında yer aldığı için biyolojik çeşitlilik yüksektir. Ülkemizde toplam 3925 endemik bitki çeşidi bulunmaktadır. Ülkemizde endemik bitki çeşitliliğinin en yüksek olduğu yerler güney bölgeler, yani makilikler, fundalıklar ve daha çok taşlık kayalık alanların olduğu Akdeniz çevresidir. Ormanlık alanlar aynı zamanda endemik bitkilerin de yoğun olduğu alanlardır. Akdeniz Bölgesi'nde makilik ve taşlık diye gözden çıkardığımız birçok alan aslında endemizm açısından çok zengin alanlardır ve buralar gen merkezleridir. Bu alanlar toprağın ve suyun korunması açısından da olağanüstü öneme sahiptir. Türkiye'de 1100 tane endemik bitki taksonu tehlike altındadır. Çünkü bunların yaşam alanları büyük zarar görmektedir. Bu zarara ormanlardaki taş ocakları, maden izinleri, kamu binaları, HES, RES ve mega projeler gibi yapılarla parçalanmalar, odun üretiminin artarak devam etmesi, milli parkların amacı dışında ormancılık uygulamalarına konu olması neden olmaktadır.

Prof. Atmış, Orman alanlarımızın geçmişten günümüze artış gösterdiğine ve bunun da büyük bir başarı olduğuna vurgu yapmış, FAO'nun 2020 yılında ha-

zırlamış olduğu Küresel Orman Değerlendirme Raporu'na da yansıdığını belirtmiş ve açıklamalarını sürdürmüştür. Rapora göre Türkiye 2010 ile 2020 yılları arasında orman alanını en çok arttıran ülkeler arasında altıncı olmuştur. OGM'de sene başındaki bir açıklamasında buna değiniyor ve buna ek olarak ağaçlandırmada da dördüncü olduğunu da bildiriyor. Oysa FAO raporunda ağaçlandırmayla ilgili bir bilgi yoktur. Bu iddiayı bizim sorgulamamız gerekiyor. Türkiye'de artan orman alanlarının ağaçlandırmayla arttığı algısını oluşturmak için ağaçlandırma rakamlarının yüksek gösterilmektedir. Halbuki 1950'lerden itibaren ülkemizde yapılan ağaçlandırmaların tüm orman alanları içindeki payı %3,2'dir. Ağaçlandırma rakamları incelendiğinde iktidarda olan hükümetin ağaçlandırmayla ilgili söylediği ifadelerin gerçekleri yansıtmadığı açıkça görülmek-

tedir. Bunun yanında yapmış olduğumuz çalışmalar, özellikle Türkiye'nin batısında bulunan aşırı göç almış ve sanayileşmiş büyükşehirlerin orman alanlarının azaldığını, fazla göç vermiş ve sanayileşememiş illerde ise orman alanlarının arttığını göstermektedir. Bunun dışında ülkemiz ormanlarındaki en büyük tehlikenin tahsisler olmuş ve başta madencilik, turizm, enerji olmak üzere birçok farklı konuda orman alanlarının tahsis edilmesi son yıllarda ormanlardaki parçalanmayı önemli oranda arttırmıştır. Tahsislerle zarar gören orman alanlarının orman yangınlarından kat kat fazladır. Ormanlara zarar veren bir diğer konu odun üretiminin aşırı derecede artmasıdır. Ülkedeki lif yonga sektörünün kanını arttırmak için ormanlarımız üstünde yoğun bir üretim baskısı oluşmuştur. Ekonomiye biraz daha katkısı olsun diye ormanları ne yazık ki katlediyorlar.

Doç. Erdönmez Türkiye ormancılığının yasal ve yönetsel sorunlarının boyutu hakkında ayrıntılı bilgi vermiş ve açıklamalarını sürdürmüştür. Anayasamızda ormanlarla ilgili iki temel madde bulunmaktadır. Bunlar 169. ve 170. Maddelerdir. Bu maddeler ormanlarımızı korumak için hükümler içerdiği kadar bazı noktalarda ormanlarımızı korumakta da yetersiz kalmaktadırlar. Geçmişten günümüze bu maddelerde değişiklikler yapılmak istenmiştir. Aynı şekilde ülke ormancılığın temel kanunu olan 1956 yılında çıkan 6831 sayılı Orman Kanunu'nda da zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler özellikle 1980 darbesi sonrasında ve 2000'li yıllarda yoğunlaşmaktadır. Bu değişikliklerin nelerle ilgili olduğuna bakacak olursak 2010 yılından sonra özellikle orman alanlarındaki tahsislere yönelik olduğunu görebiliriz. Bu değişiklikler ormanlara zarar

veren değişikliklerdir. Ülkemiz kuruluşu 1839 yılına dayanan köklü bir ormancılık örgütüne sahip olunmasına karşın bağlı olunan bakanlıkların sıklıkla değiştirildiğini görüyoruz. Ormancılık yönetiminde bir diğer önemli etmen personeldir. Eğer ormancılıkta iyi personele sahip olursanız ormancılık örgütünüzün işleyişi de iyi olur. Ülkemizde ormancılık personelinin iki temel sorunu bulunmaktadır. Bunlardan ilki sayıdır, ormancılık örgütü personelinin sayısı gittikçe azalmaktadır. Bir diğer ise zorunlu yer değişikliği olan rotasyon. Bununla ilgili yasal düzenleme 2013 yılında yapıldı. Bu rotasyon Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde bulunan 25 genel müdürlük içinde sadece Orman Genel Müdürlüğünde uygulanıyor. Rotasyon verimli bir şey ise neden bakanlığın diğer genel müdürlüklerinde uygulanmadığı açıklanması gereken bir konudur. Bunun yanında 2019 yılında yapılan bir başka yasal düzenleme ile OGM alacağı personeli mülakata da sokmaya başladı. Mülakatın yandaşlığı ve belli insanların işe alınmasına neden olacağı aşikardır. Tüm bu anlatılanların çerçevesinde başarılı bir ormancılığın yapılamayacağı açıktır.

Prof. Tolunay, ülkemizdeki orman ekosistemlerinin sorunlarının ormansızlaşma, orman bozulması, habitat parçalanması ve biyolojik çeşitlilik kaybı olduğunu belirtmiş ve açılmalarnı sürdürmüştür. Bu sorunların doğrudan ve dolaylı nedenleri bulunmaktadır. Doğrudan nedenler yasalar (orman, maden, turizm, ÇED vb.), arazi kullanım

değişiklikleri, odun hammadde talebi, kentleşme, yangınlar, iklim değişikliği, kaçak kesimler, otlatma, habitat parçalanması, kirlilik ve kaçak avcılıktır. Dolaylı nedenler ise nüfus artışı ve göçler, ekonomi, ormanların değerinin düşük gösterilmesi ve politikalar olarak sıralanabilir. Prof. Tolunay; yol, köprü, havaalanı, RES gibi yapıların ormanları yok ettiği ya da çok parçalı hale getirdiğine, ne yazık ki bu tesislerin yerlerinin anayasa gereği halen orman sayıldığına vurgu yapıyor. Ağaçlandırma konusunda ise 10 yıllık periyotlarda bir inceleme yapıldığında ülkemizde en çok ağaçlandırmanın 1980'li yıllarda yapıldığı görülmektedir. Prof. Tolunay, her yere dikilen fidanların ağaçlandırma kapsamında sayılabileceğini ama her ağaçlandırmanın ormanlaştırma olmadığının da önemle altını çizmektedir. Diğer taraftan ağaçlandırma ile orman alanlarından verilen izinleri de karşılaştırmak gerekir. Bazı yıllar ağaçlandırılan alanlardan çok daha fazlasını tahsislerle verdiğimiz görüyoruz. Yanan orman alanları ile ormanlardan verilen izinler karşılaştırıldığında da ormanlardan ormancılık dışı amaçlar için tahsis edilen alanların yanan orman alanlarının miktarından çok fazla olduğu görülmektedir. Yanan orman alanlarının tamamı orman haline getiriliyorken tahsislerle orman dışına çıkarılan alanların birçoğu yeniden orman haline gelmiyor.

Doç. Kurdoğlu, Türkiye'de doğa korumanın yönelimi hakkında bilgiler vermiş, doğa koruma alanlarının nasıl tanımlandığına değinmiş, milli parklarını

zın büyük bir kısmının gelişme planı yapılmış olmasına rağmen korumada yeterli olup olmadıklarının irdelenmesi gerektiğine vurgu yapmış ve açıklamalarını sürdürmüştür. Aynı şekilde bir gecede sayıları yükselen tabiat parkları, koruma felsefesiyle bağdaşmamaktadır. Korunan alanların korunmasına yönelik para da 2018 yılından 2019 yılına geçince düşmüş, doğa korumaya çok para ayırmak istemediği görülmüştür. Korunan alanlarımızın yaklaşık %30'unu orman alanları oluşturmaktadır. Burada iktidarın ilan ettiği korunan alanları, hektar olarak değil de m² cinsinden söyleyerek çok büyük alanları korumaya ayırdıkları algısı oluşturduğunun altını çizmek isterim. Ülkemiz korunan alan oranını 2030 yılı için %30 olarak hedefliyor. Ancak korunan alanlarla ilgili olan uygulamalar bunun böyle olmayacağını da göstermektedir. Türkiye üç kıtanın kesişme noktasında olmasından dolayı doğası çok zengindir. Bütün bu zenginlik kalkınma içinde bir fırsat olarak görülmektedir. Doğanın kalkınmada kritik öneme sahip olması ve insan nüfusunun da sürekli artış göstermesi insanın doğayla temasını artırmakta, bu da ekolojik ve çevresel sorunları doğurmaktadır. Bunlara sebep olanlar bir taraftan da koruma için çaba harcıyor. Bunun için birçok strateji ve eylem planının yapıldığı ancak bunların uygulanmadığı görülüyor. Çok uluslu şirketlerin kalkındırma adı altında doğal alanlar üstünde baskı kurduğu açıkça görülmektedir. Bunu dışında turizm bahanesiyle yapılan yeşil yol gibi yapıların

doğaya ve korunan alanlara geri dönüşü olmayan zararlar verdiği çok açıktır.

Kıymetli hocalarımız sunumlarını tamamladıktan sonra değerli gazeteciler gündemdeki konulara ilişkin aşağıda yer alan sorularını sormuşlardır:

Hazal Ocak (Cumhuriyet Gazetesi): ÇED dosyalarında sıklıkla, kesilecek ağaç sayısının 5 katı ağaç dikileceği ifadesi doğru mudur yoksa bu bir kandırmaca mıdır? Madencilik için tahsis edilen ormanlardaki bitkilerin ve bitkisel toprağın taşınması ve sonrasında madencilik faaliyeti bittikten sonra tekrar yerine konması mümkün müdür? Tahsis edilen bu orman alanlarının denetimi ormancılık örgütü tarafından düzgün bir şekilde yapılabilen midir?

Mehveş Evin (Artı Gerçek): Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın biyolojik çeşitlilik ile ilgili çalışmaları var 2000'li yılların başından itibaren. Acaba biyolojik çeşitlilikle ilgili bu çalışmalarda Türkiye Ormancılar Derneği'nin veya siz kıymetli hocaların fikirleri alınıyor mu? Sizlere bu konuda danışılıyor mu? Var olan tahribatı bu şekilde devam ederse bir projeksiyon yapmamız mümkün mü? Yani bu durum 10 yıl sonra nasıl bir Türkiye yaratacak? Bunu Kaz Dağları ya da Yeşil Yol üzerinden bir örnekle anlatabilir misiniz? Ormancılıkla ilgili mevzuatta düzenlemeler yapılırken muhalefet partilerinin tutumu nasıldır? Orman Kanunundaki Ek Madde 16 ne anlama gelmektedir?

Pelin Cengiz (Artı TV): Ormanlar tahrip edilirken, maden sahaları-

na veya mega projelere açılırken bir yandan da her tarafı ağaçlandırığımızı ve bu ağaçlandırılan alanların ormana dönüştüğü ifade edilerek bir algı oluşturuluyor. Bu siyaseten oluşturulan algının kamuoyu nezdindeki yansımasının nasıl olduğunu düşünüyorsunuz? Ormanlar artıyor diye bir algı mı var?

Yusuf Yavuz (Oda TV): Türkiye'de son 20 yıldır ekonomik kalkınmaya dayalı rakamların oluşturduğu bir algı söz konusu. Yıllardır Türkiye'nin 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisinden birisi olacağı propaganda ediliyor. Bu algı üzerinden de bütün doğal varlıkların, ormanların, su kaynaklarının, meraların, kıyılarının, koyların vs. bütün doğal varlıkların sermayeye tahsis edilmesi gibi bir süreç yaşıyoruz. Bir yandan dünyada ilk defa bir ardıç tohumunu çimlendirirken diğer yandan ardıç ağaçlarının bulunduğu bir alanda madencilik faaliyetlerini sürdürüyoruz. Çelişkiler içinde bir süreç içindeyiz. Türkiye'de orman alanlarının yarattığı ekonomik katkı ile maden alanlarına tahsis edilen orman alanlarının yarattığı ekonomik katkıyı karşılaştırdığımızda nasıl bir sonuç ortaya çıkmaktadır? Yani ormanların tahsis edilmesiyle elde edilen ekonomik kazanımlar ormanların zarar görmesinden dolayı oluşan ekonomik kayıplardan fazla mıdır yoksa ne kadar eksiktir? Özellikle Akdeniz bölgesinde yer alan ve aslında biyolojik çeşitliliği de içinde barındıran makilerle ilgili ormancılık örgütünün tutumu nedir? Aşırı odun üretiminin yanı sıra milli parklarda da amenajman planları-

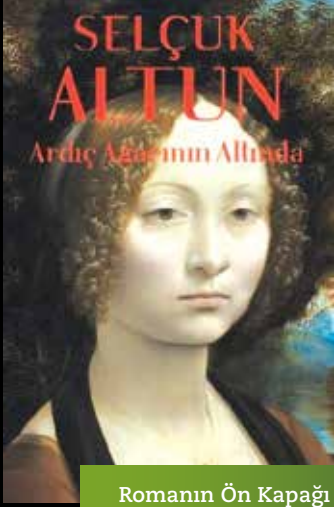
na göre odun üretimi yapılmaya başlandı. Acaba sizce bunun sonu nereye varacak? Bitkilerin kültürümüzdeki yeri nedir? Düz kesim son zamanlarda çokça halkın gündemine gelmektedir. Artık halk; ormanı, Orman Genel Müdürlüğünden korur hale gelmiştir. Acaba düz kesimin orman ekosistemine etkisi ne olur? Son yıllarda binlerce bekçi alınırken Orman Genel Müdürlüğü'nün ormanları korumaya yönelik personel sayısı neden bu kadar az kalmıştır?

Özer Akdemir (Evrensel): Kaz Dağları örneğinde maden alanlarının rehabilitasyonunda ağaçlandırma doğru bir yöntem midir? Yoksa başka bir yöntem mi gerekiyor? Kimyasal madenciliğin yapıldığı orman alanlarının yeniden kazanılması mümkün müdür? Endüstriyel plantasyon adı altında genç ormanların kesilmesinin nedeni nedir? Bu doğru bir çalışma mıdır? Ormanların korunmasından ne anlaşılıyor?

Gökay Başcan (Birgün Gazetesi): Kaz Dağlarında maden için açılan alandaki bitkisel toprağın yol yapımında kullanıldığı belirtiliyor. Bu durumda başka bir yerden bitkisel toprak getirip buraya sermek doğru olur mu? Yanan orman alanları imara açılabilir mi? Eğer bunun cevabı hayırsa neden böyle bir algı var? Orman parçalanmasının ormanlar üstündeki etkileri nelerdir?

Bu sorulara hocalarımızın verdiği cevapları ve söyleşinin tamamını Türkiye Ormancılar Derneği'nin YouTube kanalından (<https://www.youtube.com/watch?v=rf-dKHOP0rOI>) izleyebilirsiniz.

S. Serdar YEGÜL

Romanın Ön Kapağı

Karadeniz bölgesinin yüksek kesimlerinde yalnız başına yaşayan bir Ardic ağacı vardı. Yalnız yaşamasının nedeni, ne yalnızlığı tercih etmesi ne de çevresindeki diğer ağaçları korkutup yanından kaçırmasıydı. Asıl neden, tohum kabuğunun kalın ve sert olması, bu nedenle zor çimlenmesiydi. Ardic ağacı tohumlarını çimlenmesinin bir yolu da, Ardic kuşlarının onun tohumlarını alıp arazinin yüksek ve تنها kesimlerine götürmesi ve oralarda unutmasıydı. Böyle yerlerde yetişen Ardic ağaçları insanlara hüznü ve erdemli gelir, onları dert ortağı ve sırdaşları sayarlardı. Karadeniz'in bu Ardic ağacının dert ortaklarından biri de, yazar Selçuk Altun'un, Ardic Ağacı Altında isimli romanının başkarakteri Erkan Sipahi'ydi.

ARDIÇ NE GÜZEL BİR ARKADAŞTIR!

ARDIÇ AĞACI ALTINDA - Altmışlı yaşlarına kadar istediği gibi bir hayat süren Erkan Sipahi, bir trafik kazası sonucu eşini ve en yakın arkadaşını kaybeder. O andan itibaren zihni tam bir kısır bir döngüye giren Sipahi, çalışamaz ve uyuyamaz hale gelir. Sonunda soluğu orta Karadeniz bölgesindeki memleketinde alır. Çünkü onu orda bölgenin

kadim varlığı Ardic ağacı beklemektedir. Trafik kazası aydınlanana kadar hemen hemen her gün ağacın yanına giden Sipahi, ağacın dibine oturur, gövdesine yaslanır, onunla konuşur ve bazen de dibinde uyuya kalır.

Ardic'ın yanına sık sık gidip gelen Erkan Sipahi, bir keresinde ağaca şunları söyler: "Ey kut-

Fotoğraf: Ahmet Demirtaş

sal ağaç! Muhteşem bir dedem ve örnek öğretmenlerim oldu. Daha iyi bir hayat geçirmem için dedem beni o kadar özel insanlarla tanıştırdı ki; ne zarif ve ne seçkin insanlardı onlar! Peki, sonra ne oldu? Hiç beğenmediğim bir insana dönüştüm. Ailemle yeteri kadar ilgilenemedim. Eşime iyi bir eş olamadım. ... İş sadece ailemle bitse yine iyi! Rengârenk bir fildişi kulesinin tepesinde çevremi küçümseydim ve kendimi bir sanat otoritesi sandım. Bir gün maddi ve manevi sermayemin biteceğini bilemedim.” [1]

Yazar Selçuk Altun, Ardiç Ağacı Altında isimli romanında Erkan Sipahi'nin iç hesaplaşmasını, Sipahi'yle Ardiç ağacı arasında geçen konuşmalar şeklinde bize aktarır. Peki, Ardiç ağacı nasıl bir ağaçtır ve daha da önemlisi, Sipahi'nin söylediği gerçekten Ardiç ağacı mıdır?

KUTSAL AĞAÇLAR – Bu soruların cevaplarını bize, Türk Kültüründe Ağaç Kültü isimli kitabın yazarı Sayın Pervin Ergun veriyor: “Ardiç ağacı gibi “kutsal” ya da “tanrısal” olduğuna inanılan ağaçların en önemli özelliği, üç kozmik alan (yani; yer altı, yeryüzü ve gökyüzü) arasında bağlantı kurmalarıdır. Bu özelliklerinden dolayı onlara, hemen hemen dünyanın her yerinde “kozmetik ağaç” ya da “hayat ağacı” denilir. Bu tür ağaçlar, insanoğlunun inanış ve düşünüş dünyasında “tanrı ile irtibat kurma”, “şifa”, “dilek” ve “cennete ulaşma” gibi anlamlar taşırlar. İnsanlar, bu tür ağaçların yanında Tanrının tezahür ettiğine, orada Tanrıyla irtibat

kurduklarına, O'na yakardıklarına, dilekler dilediklerine ve şifa bulduklarına inanırlar.” [2]

Şimdi gelin bu bilgiler ışığında, Roman'a devam edelim! Bir gün Ardiç ağacının dibinde uyuyakalan Erkan Sipahi, bir rüya görür. Rüyasında, Ardiç ağacı onu dallarıyla sarıp sarmalar ve kulağına şu cümleleri fısıldar: “Yanlış olduğunu düşündüğün davranışlarınla cebelleşmeyi bırak! İyiliği, doğruluğu ve erdemi harekete geçirmeye bak!”. Bu sözler üzerine birden bire uyanan Sipahi'nin gözleri fal taşı gibi açılır ve hayatında yeni bir dönemin başladığını derinden hisseder.

ARACI AĞAÇLAR – Sizi bilmem ama, bundan sonra bir ağacın altında yalnız başına oturan bir insanı gördüğümde, onun aslında Tanrıyla konuştuğunu, Tanrıya içini döktüğünü ve Tanrının da ona yardım ettiğini düşüneceğim.

Kaynaklar: [1] Ardiç Ağacının Altında, Selçuk Altun, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, 2018; [2] Türk Kültüründe Ağaç Kültü, Pervin Ergun, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 3. Baskı, 2017. [*] Orman Müh., s.serdaryegul@gmail.com

Fotoğraf: Ahmet Demirtaş

TOPRAK ÇUKURU NASIL AÇILIR VE TOPRAK VERİLERİ NASIL YORUMLANIR?

Dr. Nejat ÇELİK • ncelik26@gmail.com

Doğayı bir bütün olarak okumak ve anlamak için, onu parçalara bölüp (sınıflandırma), büyükten küçüğe, kolaydan zora doğru bir yol izleriz. Tıpkı bütün bir ekmeği bir anda yiyemeyeceğimiz gibi; onu küçük lokmalar halinde yer ve hazmederiz.

İşte toprak çukurlarını da, kafamızdaki sorulara (neden sonuç) cevap bulmak için, tıpkı bir cerrahın ameliyat yapmadan önce biyopsi örneği alıp; laboratuvarında analizlerini yaptırıp, çıkan test sonuçlarına göre, teşhisini koyup, nerede hangi yöntemle, nasıl ameliyat yapacağına karar vermesi gibi.

Biz ormancılar ve toprakla uğraşanlar da, çalışma yapacağımız yeri en iyi temsil eden nokta (veya noktalardan) toprak çukurları açıp (Şekil-1), horizonlarına (ya da bilmiyorsak derinlik kademelelerine) göre toprak örneklerini (bozulmuş ya da hacim silindirleri ile bozulmamış) alıp, onları usulüne uygun olarak etiketleri yazılmış olarak (yer adı, tarih, toprak çukur numarası ve koordinatı, horizon isimleri vb) ile birlikte torbalara (bez, naylon) konulup, analiz edilmeleri için toprak laboratuvarına göndeririz (Şekil 2).

Arazide toprak çukuru açmak, adeta çalışılacak sahanın röntgenini çekmek gibidir. Toprak çukuru açıldığında; tıpkı bir olay yeri inceleme ekibi (dedektif) duyarlılığında, mümkün olan en fazla bilgiyi (ipucu/gösterge) toprak (veya yetiştirme ortamı) gözlem karnelerine not etmeliyiz. Hatta toprak profilinin şeklini (köklerin durumu, taşlılık durumu, horizon/anakaya sınırları vb) kağıda çizmeliyiz. Büroda çalışırken hatırlamak için, toprak çukurunun ve çevresindeki yayılan bitkilerin de fotoğrafını çekmeliyiz.

Çukur içindeki tespitlerin en başında mutlak ve fizyolojik (çatlaklı ana metaryalin derinliklerine kadar) toprak derinliği ile toprak taşlılığı (%) gelmektedir. Bizim çalışma objemiz ağaçlar olduğuna göre, onların toprak içinde gidebileceği köklenme durumu (saçak, yürek, kazık kök vb), çözülmemiş ham anakayanın (ya da yeraltı su tablasının yüzeye yakın oluşu/durgun su) köklenmeye izin verip vermediği çok önemlidir.

Şekil 1. Toprak çukuru

Şekil 2. Toprak çukurundan örneklerin alınıp, etiketlenmesi

Soru 1: Toprak çukuru nerelerde açılır? Toprak çukuru çalışma-
cağımız ve örnek alıp laboratu-
varda analiz edeceğimiz sahayı,
objektif olarak en iyi temsil et-
tiğini düşündüğümüz doğallığı
bozulmamış yerlerden alınma-
lıdır.

**Soru 2: Nerelerde toprak çu-
kuru açılmaz?** Toprak çukuru
açılacak yerlerde olağandışı bir
durum olmamalıdır. Hayvan
etkisi (gübre, eşelenmiş toprak
vb), insan etkisi (gübrelenmiş,
sürülmüş arazi, inşaat artığı vb)
ile doğallığı bozulmuş (kanal,
su, yol kenarları vb) yerlerden
toprak örnekleri alınmaz.

**Soru 3: Toprak çukuru ne sık-
lıkla açılmalıdır?** Sahada her
işin bir maliyeti vardır. Eğer,
Etüt-Proje maksatlı çalışılıyorsa
300 m X 300 m aralıklarla
(karelej şebekesi), yaklaşık 9-10
hektarda bir adet toprak çukuru
açılıp etüdü yapılabilir.

Toprak çukuru açılma sıklığı,
sahanın homojenliği (anakaya
dağılışı vb) ile de yakından iliş-
kilidir. Eğer sahada kırıklık fazla
(adım başı değişiyorsa) ise,
alt-orta ve üst yamacı temsilen
(birbirleri ile makul aralıklarla)
en az üç adet toprak çukuru
açılmalıdır.

Toprak çukuru açılma sıklığı,
ayrıca çalışma konusu ile de ya-
kindan ilgilidir. Çalışılan konu
çok hassas ve bilimsel ise, mali
olanaklar da yeterli ise, o zaman
daha sık aralıklarla, toprak ör-
nekleme yapılabilir.

**Soru 4: Toprak çukurunun şek-
li (boyutları) nasıl olmalıdır ?**
Toprak çukuru, eğer anakaya
izin veriyorsa, derinliği en az 100

cm (veya 120 cm) derinliğinde
olmalıdır. Tarımcılar için bu de-
rinlik daha az (30-50 cm) olabilir
ama biz ormancılar için ağaçla-
rın köklenme derinliğinin tespiti
çok önemlidir. Toprak çukuru
genişliği ise, içinde kişinin rahat
hareket edebileceği en az 1 met-
re genişlikte ve dikdörtgen priz-
ma şeklinde olmalıdır. Toprak
etüdü çalışmasının yapılacağı
yüzeyin, eş yükselti eğrisini dik
kesen (yamaç) yönde olmasına
ve o kesitte yukarıdan aşağıya
doğru toprağın çiğnenmemesi-
ne, üstüne toprak vb atılmama-
sına dikkat edilmelidir (Şekil-3).

Burada yapılacak makineli top-
rak işleme çalışmasında hangi iş
makinası, hangi güç ve hangi tip
riper (2, 3 soklu veya kaz ayaklı)
ile alt toprak işleme yapılacağı-
nın kararını sahadaki açılan
bu toprak çukurundaki gözlem
ve analizlere göre yorumlanır.

Unutulmamalıdır ki, büyük sa-
haları ağaçlandırma çalışmaları
içinde, makineli toprak işleme
maliyetleri yüksek bir yekün
tutmaktadır. Burada etütçünün
vereceği doğru (veya yanlış) ka-
rar, devletimizi kâra (veya za-
rara) sokar. Bilgi eksikliğinden
kaynaklanan yanlış bir karar
(makineli toprak işleme derinli-
ği ve toprak işleme tipi seçimi),
hem parayı hem de zamanı top-
rağa gömmekle eşdeğerdir.

**Soru 5: Toprak analizlerinde en
çok hangi analizler yaptırılma-
lıdır?** Toprak türü (balçık gibi),
toprak reaksiyonu (pH'sı), top-
raktaki toplam kireç miktarı (%),
toprak organik madde içeriği,
toprak tuzluluğu gibi analizler
en çok yapılan rutin toprak ana-
lizleridir.

Şekil 3. Toprak çukuru açılması ve toprak örnekleri alınmasıyla ilgili hizmet içi eğitim.

Soru 6: Toprak analizleri nasıl yorumlanmalıdır ?

Killi topraklar çok sıkı olur, su geçirgenliği zayıftır. Kumlu topraklarda bunun tam tersi olarak, çok geçirgen olur ve su tutma kapasiteleri düşük olur. Ağaçların köklenme derinlikleri, suya ulaşmak için gösterdikleri çabalar, toprak türü, toprak strüktürü ve derinliği ile yakından ilişkilidir. Ormancılık açısından toprak türüne göre ağaç türü seçilir. İdeal topraklar kum, toz ve kilin birbirine eşit (yakın) dağılım gösterdiği balçık topraklardır ama bunlar da sahada her yerde bulunmaz.

Toprak analiz sonuçlarına göre toprak örneği “Kumlu Killi Balçık” veya “Balçıklı Kum” türü olarak karşımıza gelirse, bunu nasıl yorumlayacağız. Toprak karışımı içinde hangisi daha çok bulunuyor ? Bu sorunun cevabını akılda kolay kalması için bir örnekle açıklamak istiyorum. Örneğin lokantaya gittiniz ve fasulyeli pilav siparişi verdiniz. Buradaki örnekte aşçı tabağa pilavı daha çok, fasulyeyi ise, pilavın üstüne genellikle garnitür olarak daha az koymuştur. “Balçıklı Kum”, örneğine dönecek olursak, bu karışımda; kumlu toprağın balçıktan hacimsel olarak daha fazla yer tuttuğu anlaşılmış olur.

Genellikle, hava (boşluk), toprak ve su oranı (bütçesi) dengeli dağılım gösteren toprak hacmi, bitkilerin tercih ettiği bir topraktır. Eğer, toprakta su tutma kapasitesi düşük ise, o zaman oralarda da kuraklığa dayanıklı olan bitki türleri yaşama kabiliyeti göstermektedir.

Toprak analizlerinde “toprak” diye tabir edilen kısım; “2 mm elekten geçmiş/elenmiş olan topraktır”. Bu kısım analize sokulur. Diğer (2 mm >) kısım ise; analizlerde işleme sokulmaz.

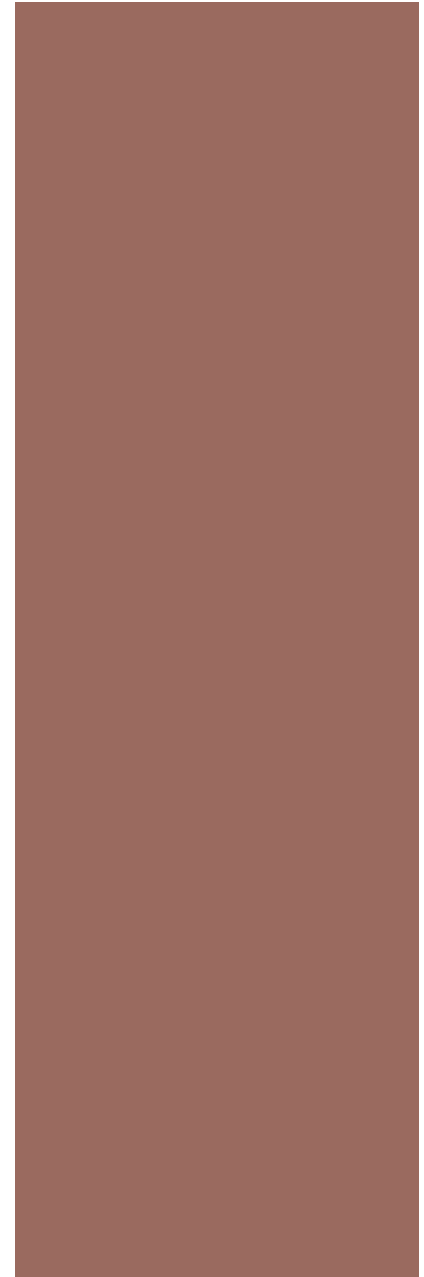
Düşük (< pH: 4,5) veya yüksek (pH: 8,5 >) toprak pH’sı (çoğu) orman ağaçları için faydalı değildir. Orman ağaçları için en ideal (tıpkı balçık örneğinde olduğu gibi) nötr/nötr’e yakın pH (6,5-7,5)’lar en iyisidir. Toprak pH’sı genel olarak yağışlı bölgelerde asidik, (pH<7), kurak bölgelerde ise alkali (pH>7) dir. Bunun istisnai durumları da vardır. Bazı durumlarda anakaya da pH üzerinde etkili olabilmektedir. Örneğin kireçtaşı anakayasının olduğu yağışlı bölgelerde pH alkali olabilmektedir. Bu durum ilk önce Asaf Irmak hocamız tarafından tespit edilmiş olup “Bahçeköy ekolü” olarak bilinmektedir.

Ülkemiz topraklarında tortul kökenli kireçtaşı anakaya çok yaygındır (Örneğin: İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi). Bu sebeple de bu anakayanın ayrışması ile oluşmuş topraklarda da normal olarak kireç miktarı yüksek bulunur. Orman ağaçları yetiştirme yönünden toprakta bulunan zengin kireç miktarı (% 50 >), adeta çimento gibi bağlayıcı bir etki yaratarak topraktaki mevcut olan bitki besin maddelerini bünyesinde sıkı sıkıya tutar. Özellikle kurak bölgelerde, bazı beslenme-büyüme bozukluklarına sebebiyet verebilir.

Toprakta organik madde içeriği, toprağın kalitesini belirler. Özellikle organik maddesi yük-

sek topraklarda bitkiler daha iyi (hızlı) gelişim gösterir.

Son olarak, toprak tuzluluğu konusuna gelirsek, tuzlu topraklar bitki büyümesini / yaşamasını sınırlayıcı bir özellik göstermektedir. Özellikle kurak yörelerde toprak analizlerinde, toprak tuzluluğu konusuna dikkat etmek gereklidir.

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ'NİN KURULUŞUNUN 100. YILINA DOĞRU

Mustafa YUMURTACI

Eski TOD Genel Başkanı

2024 yılı, Derneğimizin kuruluşunun 100'üncü yılı. Derneğimiz, yüz yıla yaraşır bir kutlama programı ile halka, orman köylüsüne, gençlik kesimine, tüm kurum ve kuruluşlara, tanıtılmalıdır. Bu çok önemli bir olaydır ve de ülkemizde 100 yılını dolduran dernek yok gibidir. Geçmişte olduğu gibi ormanlarla ilgili sorunlarda, ormancılık ve çevre konularında adresin Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) olduğu, olacağı topluma ve meslek kamuoyumuza benimsetilebilir. Ancak, bu konudaki bazı olayları ve olguları da gözardı etmemek gerekir. Türk insanı geçirdiği ve yaşadığı deneyimlerden ders almamıştır. Orta Asya'dan Anadolu'ya niçin geldiğini bildiği halde, bu konuda bir önlem alma gereği duymamıştır. Geçmişte çoraklaştırdığı bir yurdu terk etmiş, kendisine yaşamı için çok güzel bir yurt bulabilmiştir. Bu ikinci yurdu da çoraklaştırıp çöle çevirdiğinde, gideceği üçüncü bir yurt bulma olanağının kalmadığının bilincinde değildir.

Türk siyasal yaşamında orman ve ağaç sevgisi ile ormana verilen değer konusundaki en önemli kişi Atatürk'tür. 1921 yılında savaş koşullarının en zor ve ağır olduğu dönemde; or-

manların korunmasını ve tahrip edilmemesini istemiştir. Bir ağacın zarar görmemesi için yol güzergahını değiştirtmiş, Yalova'da bir ağacın zarar görmemesi için binayı kaydırtmıştır. Ancak, bu ilgiyi ve sevgiyi her yöneticide görmek mümkün olmamıştır. Ord. Prof. Dr. Esat Muhlis OKSAL özel sohbetlerinde; İsmet İNÖNÜ'nün ormanı sevdiğini, ağaç türlerini bildiğini, bunda kendisinin de payı olduğunu ifade ederdi. Atatürk döneminde çıkarılan 3116 sayılı Kanun uygulamasıyla başlayan dönemin ilk Tarım Bakanı Muhlis ERKMEN'i (1937-42), Şevket Raşit HATİPOĞLU devri takip eder (1942-46). Sayın HATİPOĞLU, ormancılık konusunda özetle şöyle demiştir: *"Biz ormanı sadece ekonomik yönü ile değil, sosyal yönü ile de benimsiyoruz. Bu bakımdan ormanlar nerede olursa olsun herkese umumi faydalar sağlar. Bunun için orman hepimizindir, topyekün milletin vazgeçilmez varlığıdır (1944)".* Bu olumlu ormancılık politikası, 1946'da kurulan Demokrat Parti (DP)'nin ormanlar aleyhine yürüttüğü yoğun propaganda ile durur.

İsmet İNÖNÜ, büyük umutlarla getirdiği Sayın HATİPOĞLU'nu bakanlıktan almış, ancak 3116

sayılı Kanunda yapılan değişiklikleri engelleyememiş, Atatürk'ün Kanununa sahip çıkmamıştır.

DP, halkın ormanlardan eskisi gibi yararlanmasını tercih etmiş, üç orman affı yasası ile 6831 sayılı Orman Kanunu'nu çıkarmış ve bu Kanunun 2. maddesi ile orman dışına çıkarma işlemlerini uygulamıştır. Bilimsel ve teknik ormancılık uygulamalarını durdurmuştur. Cumhurbaşkanı Celal BAYAR, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında; ülke ormanlarının servet yönünden çok güçlü olduğunu, ihracat yapılacağını ifade etmiştir. Devrin yönetimi orman ürünleri ithalatını kaldırmış, ihtiyacın iç kaynaklardan karşılanması esasını koymuştur. Orman sahalarının her yıl tırpan yemesi pahasına tutulan bu yol "Döviz Tahsisleri" ile ilgili bir tercihtir. 10 yıllık DP iktidarı, dev hacimlere ulaşan orman ürünleri tüketimini ve böyle bir 'Hovardalık'ın 1970'lerdeki olumsuz uzantılarını görememiştir.

"Orman sınırlarında daraltma yapılamaz" diyen Anayasa maddesi 1970 yılında 1255 Sayılı Yasa ile değiştirildi ve 2/B'nin önü açıldı. Bu yasanın TBMM'den geçmesi için muhalefetteki Bülent ECEVİT de evet demiştir.

Sayın ECEVİT, 1978'deki hükümetinde eczacı bir kişiyi orman bakanı yapmış, müsteşar ve personel birimleri değiştirilememiş, Köykent konusunda bu işin yürütücüleri liyakatla değil ah-bap-çavuş ilişkisi ile görevlendirildikleri için Taşkesti dışındaki yer belirleme çalışmaları da siyasi yaklaşımlarla, uygun olmayan yerlerde yapılmış ve proje baştan olumsuz kılınmıştır.

Sayın ECEVİT, ikinci dönemde de ormancılığa karşı sağlıklı bir yaklaşım gösterememiştir. Muhalefette iken Metin BOSTANOĞLU'nu gölge orman bakanı olarak görevlendirmiştir. Sayın BOSTANOĞLU ile aynı yıllarda İzmir Atatürk Lisesi'nde okuduğumuz için kendisini orman ve ormancılıkla ilgili olabildiğince bilgilendirdik ve çok kez birlikte olduk. Fakat hükümet kurulduğunda Sayın BOSTANOĞLU Milli Eğitim Bakanı olarak açıklandı.

Erdal İNÖNÜ'yü muhalefet lideri iken Ekrem TANYEL'in başkanlığında Dernek yönetimi olarak ziyaret ettik. Uzunca bir süre görüşme oldu. Bizler de ormancılığın önemini anlattık. Zaman zaman hayretle, anlatılanların çoğunu bilmediğini ifade etti. Dernek ile ilişki kurması için yönetiminden bir kişiyi görevlendirdi ve Dernek ile sürekli ilişki kurmasını söyledi. Bu kişi Derneğe bir kez geldi ve bir daha da görünmedi. Yıllar sonra Süleyman DEMİREL ile koalisyon hükümeti kurduğunda, Orman Bakanlığının üç kez SHP'ye teklif edildiğini, ancak SHP'nin Kültür Bakanlığını tercih ettiği duyumunu aldık. Demek ki bizler Orman Bakanlığının gücünü,

etkinliğini, oy potansiyelini anlatamamışız!

DPT Müsteşarlığı döneminde Turgut ÖZAL'a ormancılık ve ormanlar hakkında olumlu bilgi verilememiş olmalı ki başbakanlığı ve cumhurbaşkanlığı dönemlerinde orman ve ormancılık ile ilgili olumlu bir tavır sergilememiştir. Cumhurbaşkanı iken; *"ormancılar dağı taşı orman diye kapatmışlar, böyle de olmaz ki, vatandaş bu durumdan tedirgin"* demiştir. Bu sözlerin boş olmadığı, orman sınırlarında daralmaya yol açan 3302 sayılı yasanın çıkmasıyla anlaşıldı.

Süleyman DEMİREL, ormanları ve ormancılığı hep desteklemiştir. Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü döneminde; yukarı havzaların ağaçlandırılması sağlanmadan (ıslah edilmeden), sellerin ve erozyonun durdurulamayacağını, sadece beton tesisler yaparak bunun önlenemeyeceğini vurgulamıştır. Başbakanlığı döneminde iki kez Orman Bakanlığını kurarak orman ve ormancılığa verdiği önemi göstermiştir. Cumhurbaşkanı iken ziyaret ettiğimizde; ormanları ve orman köylüsünü düşündüğü için iki kez Orman Bakanlığını kurduğunu, ormanların yanında orman köylüsünü de düşünmek zorunda olduğumuzu ifade etti.

Recep Tayyip ERDOĞAN'ın ormancılık politikasını anlamak ise güçtür! Cumhuriyet döneminin en fazla fidan diken, en fazla ağaçlandırma yapan iktidar olduklarını her fırsatta iddia ediyorlar. Diğer taraftan, ormanların aleyhine yasal düzenlemeler

yapılıyor ve orman alanlarının daraltılmasına yol açan eylemlere itirazlarını, engellemelerini göremiyoruz. Hatta çok fazla ağaçlandırma yaptıkları söyleminin ardından orman tahrip-leri oluyor. En iyi orman alanlarımız, madenler için yerleşimler için feda ediliyor.

Göründüğü gibi devletin üst kademelerinde bulunanlar, genelde orman ve ormancılığa karşı ilgisizdirler. Ne yazık ki biz ormancılar da halkı bilinçlendirememişiz. Bu nedenle görevimiz çok zordur ama bu işe de biran evvel bir yerlerden başlamak gerekir. 100. Yıl etkinlikleri bunun bir başlangıcı olabilir. Bunun en önemli koşullarından birisi tüm meslek kamuoyunun bu işin içinde olmasıdır. Vatandaş, soluduğu temiz havanın, içtiği temiz suyun ormanlar tarafından üretildiğinin bilincine varırsa, orman talanına karşı, "Dur!" demesini öğrenebilir.

İleriye dönük çalışmalardan önce Derneğin geçmişi sağlıklı ve objektif olarak ortaya konulmalıdır. Bununla ilgili olarak;

- 1928 yılından itibaren yayımlanan ve adeta Cumhuriyet dönemi ormancılık tarihini yansıtan Orman ve Av dergilerinden önemli bilgi ve belgelerin yer alacağı bir sunum hazırlanmalı ve bu toplumun bilgisine sunulmalıdır.
- TOD'un ilk çevre örgütü olduğu, yine bu dergilerden derlenecek çevre sorunlarına ilişkin bilgi ve öneriler bir yayın haline getirilebilir.

- c. 1949 yılında Kızılay'da bahçeli bir ev satın alınması, 1950'den sonra meslektaşların özverili katkılarıyla üç katlı bir binanın yapılması, meslek dayanışmasının çok önemli bir örneğidir. Bu binanın meslektaşların Ankara'daki evi ve yuvası olması, bu binada Yeni Sahne Tiyatrosunun uzun yıllar düşük kira ile Ankaralıları sanat sunması ve TOD ile özdeşleşmesi dile getirilmelidir.
- d. Yeşil Kitap yayını ile kamuoyunu, basını, bilim çevrelerini arkasına alan TOD'un güçlü DP iktidarına geri adım attırması, yasa tasarısının ertelettirilmesi, yine meslek dayanışmasının sonucudur. Çünkü tüm meslektaşlar Dernek çatısı altında mücadeleye katılmışlardır. Bu gibi örnekler öne çıkarılabilir.
- e. İ. Selçuk ÇAKIROĞLU (TOD eski genel sekreteri, TMMOB Kurucu Başkanı), yıllar sonra Derneğe gelerek; Dernek çalışmaları ile TBMM'deki ormancılıkla ilgili konuşmaları (Bilecik milletvekili iken) derleyip toparlayarak getireceğini ifade etmiş, bunların bir kitap halinde basılmasını istemişti. Bu isteğine olumlu yanıt vermiştim. Ama sözünü ettiği bilgi ve belgeleri getiremedi. TOD'un 1954, 1955 yılları genel kurullarında TMMOB'ne destek karar alınması, yapılan maddi ve manevi desteğin, olabilirse genel kurul tutanaklarından alınması ve bu bilgilerin paylaşılması sağlanmalıdır.

- f. TOD'un 1957, 1958 yılları genel kurullarında Ankara civarında bir Atatürk Ormanı kurulması kararının genel kurul ya da karar defterinden alınması, projenin tamamlanmasına kadar alınan kararların ve yapılan çalışmaların karar defterlerinden derlenmesi ve bu bilgilerin paylaşılması sağlanmalıdır.

Ormancılığı temsile yetkili olan Orman Mühendisleri Odası (OMO), ne yazık ki son yıllarda iktidar siyasetinin emrine girmiştir. Orman Mühendisleri Yetki Yasasının yürürlüğe girmesinden sonra bağımsızlığını iyice yitirmiştir. Burada yasa uygulamalarında yönetimle ilişkilerini iyi yürütmek zorunda olduğu kaygısı da taşıdığı düşünülebilir. Ancak iktidarın, OMO'yu bürosu gibi gördüğü anlaşılıyor. OMO'nun bilimsel olarak hazırladığı ya da hazırlattığı raporlar dahi iktidarın tepkisine neden olmuş ve bu durum açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla OMO'nun mevcut haliyle orman, çevre ve ormancılık aleyhine çıkarılan yasalar ve düzenlemelere tepki koyacak gücü ve etkinliği kalmamıştır.

Geçmişte olduğu gibi tüm ormancılık ve çevre olaylarının sahibi ve adresi TOD olmak durumundadır. Çünkü TOD ekonomik yönden bağımsızlığını kazanmıştır, bugüne kadar da siyasi bağımlılığı olmamıştır. Siyasi yönden bağımlılığa ya da ödün verilmesine izin verilmemelidir. Geçmişte örnekleri görüldüğü gibi bu tür tavizler, kişilere bir yarar sağlamıyor ama kurumu yıpratıyor.

TOD, Tüzüğü'nün Amaç bölümünde de yer aldığı gibi bir Dernekten ziyade bir meslek örgütü gibidir. Bu tanımlamaya ve toplumun gereksinmelerine göre kuruluşunu yeniden düzenleyebilir. Temsilcilik faaliyetlerini hem sayı olarak hem de içerik olarak artırabilir, gerekirse profesyonel yönetici görevlendirebilir. Bölgesel yapı gerektiğinde il düzeyine ya da olayların yoğun olduğu yörelere kaydırılabilir.

Doğal olaylar, seller, heyelanlar, yangınlar, doğal yapının bozulmasına yönelik olaylarda anında toplumu bilgilendirebilecek bir yapıya gidilmelidir. Örneğin Giresun'daki sel afetinde her kesim ahkam kesmekte, ormancılardan ise ses çıkmamakta ya da çıkan cılız ses kaybolmaktadır. Aslında olaydan hemen sonra, olayın öncesi ve sonrasına ilişkin tüm olumsuzluklar ortaya daha etkin konulabilirdi.

100. yıl kutlamaları için gerek ormancı örgütler gerekse ormancılık dışı örgütler, sivil toplum kuruluşları ile birlikte etkinlikler düzenlenebilir. Bu konuda geçmişte çeşitli örnekler yaşandı. Örneğin Orman Haftası etkinlikleri TOD'un koordinatörlüğünde ormancı örgütlerle kutlandı. Bu konuda en önemli örnek, Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği (OSB)'dir. 88 örgütün desteklediği OSB'nin Sekreteryasını TOD yapmıştır. Bir sayfalık bilgi notu tüm milletvekillerine, örgütlere, kurum ve kuruluşlara ikişer kez Derneğimizce gönderilmiştir. İki kez TBMM'den kabul edilerek geçen 2/B yasası, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER tarafından

veto edilmiştir. OSB olarak Sayın SEZER ile yapılan görüşmede; Cumhurbaşkanı bu kanunları veto edeceğini açık ve net olarak ifade etmiştir. A. Necdet SEZER'in bu tavrında OSB'nin etkin çabası önemli rol oynamıştır.

TOD artık belirli kesimlerin desteğini alarak, ülke çapında önemli etkinlikler ortaya koyabilecek bir konuma gelmiştir. Örneğin Ormancılık Eğitiminin 150. Yılı kutlamaları için o günkü sekiz orman fakültesince Derneğimizin koordinatörlüğü önerilmiş ve tüm orman fakülteleri buna katılmış, katkı koymuşlardır. Bu ormancılık kesimin birlikteliğinin önemli bir adımı olmuştur. Kasım 2007'de Rixos Otel'deki toplantı da bu amaçla düzenlenmiştir. Her fakülteden yetkililer ve bilim adamları ile 5-6 kişilik öğrenci grubu kabul edilmiş, otelde ağırlanmış ve Dernek hakkında bilgilendirilmişlerdir. Toplantıda alınan karar gereğince Ankara'da İçkale Otelde beş gün bilim kurulu üyeleri ile tartışmalar yapılmış, yine her fakülteden 5-6 öğrenci Ankara'da ağırlanmışlardır. Seminerin son günü geleneksel Yeşil Gecemizde 8 orman fakültesi dekanı ve seminer katılımcıları ile birlikte olunmuştur. Mesleki konulardaki bu tür toplantıların sürdürülmesi ile ilgili görüş birliği sergilenmiştir.

Derneğimiz politik görüşlerin dışında, mesleki konulardaki birlikteliğin sağlanması yönündeki çabalarını sürdürmelidir. Çünkü bu görevi yapacak başka bir kurum ve kuruluş bulunmamaktadır. Dernek bu konuda önemli çaba harcamış ve hiç değilse

mesleki konularımızı, sorunlarımızı birlikte görüşme ortamını sağlamıştır. Orman Mühendisliği Yetki Yasası görüşmeleri için OMO Yasin BOZKURT'u Komisyon Başkanı olarak görevlendirmiştir. Bir otelde yapılan ilk toplantıda Sayın BOZKURT şu sözlerle çalışmaları başlatmıştır; *"Bugün burada mesleğin her kesimini birlikte görüyorsak, bize bu ortamı hazırlayan, bu imkânı sağlayan TOD Genel Başkanına teşekkürle sözlerime başlamak istiyorum"*.

Ülkemizin ilk çevreci örgütü TOD'dur. Uzun yıllar gerek çevre sorunları gerekse doğal yapının korunması, sellerin, heyelanların, çığların önlenmesi konularında ormancı meslek büyüklerimiz önemli uğraşlar vermişlerdir. O nedenle son yıllarda bazı kuruluşların bu konuları ve sorunları üstlenmeleri sempati ve teşekkürle karşılanabilir ama bu tür oluşumlar ve girişimler ormancılık için hüznün vericidir. 1994 yılından itibaren bir konuyu ısrarla gündemde tutmaya çalıştık. Ormancılık orman ürünleri üretimi değildir. Ormancılık iyi bir toprak kültürü ile birlikte var olmak ya da yok olmak sorunudur. Bu nedenle ormancılığın sorunlarını teknik ve bilimsel doğruları baz alarak; siyasi düşüncelerimizi, görüşlerimizi ikinci planda tutarak hep birlikte savunmak zorundayız. Ülke elden çıkarsa hiçbir siyasal görüşün yaşam alanı kalmayacaktır.

İklim krizini inceleyen uluslararası kuruluşlar; Türkiye'ye yönelik olarak özellikle Antalya ve Kıbrıs adasının Sahra Çölü

olacağına dikkat çekiyorlar. Riski artan dünyada toplumsal dayanışma içerisinde olan ülkeler bu iklim krizinden daha güçlü çıkabilirler. Ancak bunun için de doğanın fazla tahrip edilmemesi gerekir. 15 Ekim 2020'de TBMM Alt Komisyonunda görüşülmeye başlanan "Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" Türkiye'de 593 maden ruhsatına sahip 118 ayrı yabancı firmaya büyük ayrıcalıklar sağlıyor. Bu durum ülkemizin geleceği açısından büyük bir sorun oluşturacaktır.

Prof. Dr. Osman ERK; *"Beslenmek aklımıza geldiğinde ihmal ettiğimiz çok önemli iki başlık var. Su ve temiz hava. Hiçbir şey yemeden insan 1 ay yaşayabilir. Su içmeden 3 gün, hava olmadan ise birkaç dakika yaşayabiliriz. Demek ki beslenmede iki temel unsur ihmal edilmiş durumda"*. Bu iki temel unsurun ihmal edilmiş olması, toplumda ormanların da ihmal edilmesini getirmiştir. Temiz hava ve suyu sağlayan ormanlardır. Dolayısıyla ormanların yaşam üzerindeki olumlu etkilerinin anlaşılması, orman tahripleri ve talanına karşı tepki konulmasını sağlayamamıştır.

İleriye dönük olarak; 100. Yılı kutlamalarının çok etkin olabilmesi için 2021 genel kurulunda bunun programı belirlenmeli, yol ve yöntemleri tespit edilmeli, yeni seçilecek yönetim kurulu görev olarak verilmelidir. Ayrıca öneri olarak şunlar söyleyebilirim.

- Ormancı meslek örgütleri ve orman fakülteleri bilgilendirilmeli, Derneğin geçmişi, amacı, yaptıkları ve yapmak istedikleri açık ve net olarak konulmalı, çalışmalarına destek istenilmelidir.
- Doğal varlıkların tahribine tepki koyan halkın yanında olunmalı, destek verilmelidir. Orman ve çevreyi tahribe yönelik olaylara, uygulamalara karşı konulan tepkilere gerekirse bilim ve teknik konularda yeterli ve

yetkili kişiler görevlendirilmeli, politik ve siyasi yöne çekilmeden soruna bilimsel ve teknik yönden yaklaşılmalıdır. Halkın tepkisi yalnız bırakılmamalıdır.

- Doğa Koruma dernekleri ile diyalog kurulmalı, kendilerine her türlü destek sağlanmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ile görüşülerek, milli eğitim müdürlüklerine, okullara gönderilebilecek bilgi ve belge-

ler hazırlanabilir. Bu bilgi ve belgeler ormancı örgütlerin birlikteliği ile yapılabileceği gibi konu ile ilgili ya da konuya ilgi duyan örgütlerin birlikteliği ile de yapılabilir.

ÜYELERDEN

AKP döneminin orman bilançosu eksi veriyor: Algıyla orman yönetilmez!¹

Ormanlarımızın kendi döneminde yapılan ağaçlandırmalarla arttığını iddia eden iktidarın, ormanlarımıza kazandırdığının hemen hemen 5 katını kaybettirdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Ağaçlandırmayla övünen, dünyaya sıralamalarında yer aldığını belirten mevcut iktidar, 2003 yılı öncesindeki dönemlere göre yılda ortalama 20 bin hektar daha az ağaçlandırma yapıyor.

Dört yıl önce '21 Mart Dünya Orman Günü'nde bu sayfalar da yayımlanan yazımın başlığı şöyleydi: "Ormanlar kalkınmaya (!) kurban olsun (mu)?" O yazıda

ormanlarımızın ülke ekonomisine kaynak sağlamak amacıyla yok edildiğini, oysa ormanların iklim değişikliğini, su kıtlığını, erozyonu önleme, biyoçeşitliliği ve toprağı koruma ile kırsal kalkınmayı sağlama vb. konularda ne kadar önemli olduğunu kalemim yazdığımca anlatmaya çalışmışım. O günden bugüne ülkedeki orman katliamları artan bir hızla devam ediyor. Fakat değişen bir şey var. O da bu yok oluşu perdelemek için başvuru alan algı oyunlarının yeni bir boyut kazanmış olması.

İktidar mensupları yıllardır "Cumhuriyet dönemindekinden daha fazla ağaçlandırma yaptıklarını ve kendi iktidarlara döneminde ağaçlandırmalar yoluyla Türkiye'deki orman varlığını kat be kat artırdıklarını" devamlı ifade ediyordu. Oysa Orman

Genel Müdürlüğü'nün (OGM) resmi verilerine göre 2003 yılından beri 18 yılda yapılan toplam ağaçlandırma miktarının 659 bin hektar, yıllık ortalamanın ise 37 bin hektar olduğunu; 2003'ten önceki, yani bu iktidardan önceki 18 yıllık dönemde (1985'ten 2002 yılına kadar) ise yapılan toplam ağaçlandırma miktarının 1 milyon 28 bin hektar, yıllık ağaçlandırma ortalamasının da 57 bin hektar olduğunu kendileri de bizler de çok iyi biliyorduk. Buna rağmen önceki dönemden yılda ortalama 20 bin hektar daha az ağaçlandırma yapmış oldukları halde, kendilerinden önce yapılan ağaçlandırmalardan çok fazla ağaçlandırma yaptıkları söyleminden hiç vaz geçmiyorlardı...

¹ Üyemiz, Prof. Dr. Erdoğan Atmış'ın Birgün gazetesinde 27.03.2021 tarihinde yayınlanan makalesine gazetenin genel ağ sayfasından ulaşılabilir.

ORMAN BAKANLIĞI NEREYE?

Sami Y. ÖLÇER

Orman Yüksek Mühendisi

Bugünlerde medyada yine “Tanım-Orman ayrılacak” lafları doluyor. Bu yazımda bize iki kez verilen Orman Bakanlığı kurma şansını nasıl heba ettiğimizi anlatmak istedim. Birinci Orman Bakanlığı dönemini, Bakanlık özel kalem müdürü olarak tam içinde yaşadım.

İkinci bakanlık kuruluşunda ise -aşağıda anlatacağım şekilde- bakanlık kuruluş kanunu yazmakla görevli dört kişiden birisi idim! Bugün, geriye dönüp baktığımda nerede ne yanlışlar yapıldığını daha iyi görebiliyorum.

Biraz tarih

İlk ormancılık teşkilatı 1839 Tanzimat Fermanıyla kurulmuş, o devirde bir devrim sayılan bu fermanla ve büyük bir ileri görüşlülükle, Ticaret Bakanlığına bağlı bir “Orman Müdürlüğü” tesis edilerek, başına da Ahmet Şükrü Bey isimindeki zat atanmıştır. Yazıyı tarihlere boğmadan söylemek gerekirse; ormancılık, maliye, madenler Ticaret ve Ziraat vekaletlerine bağlanarak, Cumhuriyet’in kuruluşuna kadar gelinmiştir.

Derken, 1937 yılında 3116 Sayılı Orman Kanunu ve 3204 Sayılı Teşkilat Kanunu ile teknik ormancılık faaliyetine başlanılmıştır. Devleti yönetenler, ormancılık hangi bakanlığa bağlanırsa bağlansın, o bünyeyle pek uyuşmu-

yor, bir nevi üvey evlat muamelesi görüyor diyerek; 1967 yılında rahmetli Süleyman DEMİREL’in kurduğu hükümette bir Orman Bakanlığı tesis ediliyor ve başına da meslektaşımız Sabit Osman AVCI getiriliyor (*Sayın DEMİREL’in birinci ormancılık şurasında yaptığı konuşma, bugüne kadar ormancılık hakkında yapılmış, dışarıdan bir gözle, en güzel analizdir. Mutlaka derlenip yayınlanmalıdır.*)

Bilahare Hüseyin ÖZALP ve sonrasında Prof. Dr. Selahattin İNAL bakan oluyor. Merhum İNAL, 1971 muhtırasıyla adı var kendi yok haline getirilen Meclisten (*o meclis ki dışarıdan atanan bakanları sıra kapaklarını vurarak protesto eder, onların getirdiği hiçbir tasarıyı kabul etmezdi*) Orman Bakanlığı kuruluş kanununu çıkardı. Sn. İNAL Mecliste protesto edilmeyen tek bakandı, o devrin şartları ve pek çok bakanlığın hali hazırda bir kuruluş kanunları olmadığı düşünülürse, başarının büyüklüğü daha iyi anlaşılır.

O kanuna göre Orman Genel Müdürlüğü’nün yanı sıra Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü (İlk genel müdür Osman KARAGÖZ) ve ORKÖY Genel Müdürlüğü (İlk genel müdür Cavit DİNÇEL) kuruldu. Buna sonradan (Turhan KAPANLI’nın Bakanlığı sırasında) Milli Parklar Genel Müdürlüğü (İlk genel müdür Hasan ASMAZ)

eklendi. Bunların taşra kuruluşları da bölge müdürlüğü şeklinde oldu.

İşte en büyük hatayı böylece yapmış olduk. Her bakanlığın taşrada tek bir bölge müdürü varken, bizim dört tane oldu. Türkiye’de hiç görülmemiş ve de görülmecek bir uygulama idi. Valiler il koordinasyon toplantılarında “ey ormancılık, bu konu hanginizin” diyerek alay eder oldular.

Ayrıca merkez organizasyonu da hiçbir bakanlığa benzermiyordu. Örneğin Personel Genel Müdürlüğü ve Planlama Genel Müdürlüğü her bakanlıkta var, ama bizde yoktu. 4 Genel Müdürlüğün tüm kadroları, nakil ve tayinleri OGM Personel Dairesi tarafından yapıyordu. Tüm arabalar, masa-sandalyeler OGM’nin lütfettikleri idi. Böyle bir gecekondur Bakanlık kapatılır mı? Elbette kapatılır! 12 Eylül 1980 sonrasında Türk bürokrasisinde tek fark; 11 Eylül’de mevcut olan Orman Bakanlığının, 13 Eylül’de olması idi.

Alman Kültür Merkezindeki bir toplantıda, “12 Eylül’de kan gövdeyi götürüyordu. 13 Eylül’de hiç olay yok. Acaba olayların müsebbibi ormancılar mıydı diye düşünmeden edemiyorum” demiştim. Yanımdaki Hacettepe öğretim üyesi hocanın “Sami Bey böyle konuşmaya devam ederseniz, bu iş nezarethanede biter” dedi.

13 Eylül sabahına, elimizde doğru dürüst bir OGM kalmış halde uyandık (o da 3234 sayılı Kanun olduğu için). Bir türlü önlenemeyen; hangi bölge müdürü odası daha güzel, kimin arabası daha lüks tartışmaları bitmiş, aslımıza dönmüştük.

Gene Bakanlık İstemeye Başlıyoruz

1980 ihtilalinin izleri yavaş-yavaş siliniyor ve normal yapıya dönüşüyordu. Bizim, örneğin Dünya Ormancılık Günü gibi toplantılarda, “Bakanlık İsteriz” sesleri yükselmeye başlamıştı. 1988 yılında evde akşam yemeğini yemiştik ki telefonumuz çaldı. Arayan OGM Hukuk Müşaviri Erkal KIZILAY’dı. Süratle Genel Müdürün toplantı salonuna gelmemiz istendi.

Toplantıya Ağaçlandırmadan Ali Cengiz KESKİN, Milli Parklar adına o sırada daire başkanı olduğum için ben, ORKÖY içinse eski bir ORKÖY çalışanı olduğu için OGM Planlama Dairesi Başkanı Cahit NASIRLI çağrılmıştı.

Dr. Burhan CEYLAN görevimizi anlattı “Bir Orman Bakanlığı kuruluş kanunu yazacaksınız, bu iş bu gece bitecek”. Ömründe hiçbir kanun maddesi hele hele bir kuruluş kanunu maddesi yazmamış dört kişi, çalakalem yazmaya başladık. O sırada daire başkanlığı düzeyinde olan Milli Parklar ve Ağaçlandırma Daireleri, yeniden genel müdürlük haline getiriliyor idi.

O gece 02’ye kadar çalışıp, mükemmel bir iş yapmanın (!) gururu ile evlerimize döndük. Tabii bizim yazdığımız kanunun çok sonraları çok eksikleri, mahzurları çıktı. Herhalde mükemmel bir kanun hazırlamamız anormal olurdu. Ortaya çıkan en garip gerçek, yıllardır “Bakanlık isteriz”

diye çırpınan bir kuruluş oturup da dört başı mamur, merkezi ve taşrası ile bir kuruluş kanunu taslağı hazırlayamamıştı.

Yeni kuruluşta her genel müdürlüğün taşrada bir bölge müdürlüğü olması gibi bir garabet yoktu. Ama bu seferde muayyen yerlerde “Bakanlık Bölge Müdürlükleri” kurulmuştu. Bunlar çok geniş mıntikalarda ağaçlandırma, milli park ve ORKÖY hizmetlerini yürüteceklerdi. Tabii hangi araçlarla, hangi elemanlarla ve nasıl? Elbette gene olmadı.

Bir türlü, unvanlar dağıtmak uğruna yıllardır bir bünyede tıkr tıkr işleyen hizmetleri taşrada bölerek zora sokmak ve aksatmak hastalığından kurtulamamıştık. Bakanlık Bölge Müdürlükleri çok iyi çalışıyordu, yazık oldu diyen kimse çıkmaz kanımca.

İşletme müdürü mıntikasındaki orman içi dinlenme yerinin temizliğini yaptırıyorken “Sen kanışma” dendi. Tabi her taraf çöp yığını oldu. Ormancılık hizmetlerinin halkla ilişkiler noktasında tıkandığı yerde, halka bir takım ek gelir kaynakları vermek suretiyle bu tıkanıklığı gidermek için kullanılan ORKÖY siyasilerin elinde, şu köye anı kovani verin, inek verin v.s. haline geldi. Ağaçlandırma tutturdu OGM’ye siz ağaçlandırma yapamazsınız, bizden para karşılığı hizmet alacaksınız” sonu gelmeyen toplantılar, toplantılar...

Ve tabii aksayan hizmetler! Tabii ki bu prematüre çocuk da yaşatılamadı.

O Halde Ne Yapalım?

Çözüm önerimin ön şartı, 1970’li yılların dernek ve oda seçimlerini çoğumuz yaşamadığı için, komik gelebilir. Benim önerim; her şeyden önce en azından üçüncü

deneyimin heba edilmemesi için, DERNEK (Türkiye Ormancılar Derneği) ile ODA (Orman Mühendisleri Odası)’nın bu çalışmayı birlikte yapmalarıdır.

Biz, böyle yaşamsal bir gaye için dahi bir araya gelemeyiz diyor-sanız; bırakın bu böyle gitsin, açsınlar/kapasınlar. Bir araya gelerseniz ileriki yıllarınızdaki en iyi dostlarınızı edinebilirsiniz. O dönemdeki sağ ve sol grupların önde gelenleri, bugün ne yapıyor-lar dersiniz! Birlikte avukatlık bürosu kurdular, güllük gülistanlık çalışıyorlar.

Pek ümidim yok (zira insan sobanın elinizi yaktığını ancak sobaya dokunarak öğrenir, istediğiniz kadar anlatın, inanmaz) ama diyelim ki bir araya geldiniz! Hemen bir müşterek komite kurun. İçine hukukçular, dışından da akıl adamlar alın. Ve güzel bir çalışma ile “Orman Bakanlığı Kuruluş Kanunu Taslağı” hazırlayın.

Bu hazırlığı kapsamlı bir anketle yapın lütfen (*Ama ne olur, anketimize bilmem ne nokta com’dan katılın gibi bir hata yapmayın; benim gibi akıllı telefonu olmayan yüzlerce insan var bu teşkilatta*). Anket formu elimize ulaşırsa, benim de bu konuda söyleyecek sözüm var elbette. Ancak şimdiden bunları söylemek ve ankete katılanları etkilemek istemiyorum. Fakat bir sorunun mutlaka ankete konulmasını istiyorum; “Cumhuriyeti kuranlar neden ismimizi TCO diye koymuşlar, sizler bu ismi nasıl yorumluyorsunuz?”

Acaba çözüm kısaltmada mı gibi? Oda ve Derneğin yönetimindeki genç beyinler mutlaka yeni fikirler üreteceklerdir.

Ormanı ancak ormancılar yönetebilir.

Geçmişte Orman ve Av

AKDENİZ ORMANLARI

Yazar: A. Cevat Bey

Derleme: H. Batuhan Günşen ve Mehmet Özalp

Sevgili Okurlarımız,

Orman ve Av Dergisi Yayın Kurulu olarak, bu sayıdan itibaren, dergimizin eski sayılarından hem ilginç bulduğumuz hem de o zamanki ormancılık çalışmalarına ışık tutacağına inandığımız bazı kesitleri sizlere aktarmaya çalışacağız. İlk olarak, Orman ve Av'ın 1929 yılının Mayıs ve Haziran aylarında (15. ve 16. sayılar) iki bölüm olarak yayınlanan "Akdeniz mailesi ormanları" (Akdeniz bölgesi ormanları) başlıklı yazıyı özetleyerek sizlerle paylaşmak istiyoruz. Yazı Birinci (Antalya) Orman Amenajman Grubu'ndan A. Cevat Bey tarafından kaleme alınmış (Şekil 1). A. Cevat Bey aynı zamanda Orman ve Av Dergisinin Daimi Yazar Heyeti içinde de yer alıyormuş.

Şekil 1. A. Cevat Bey

Ülkemizdeki bütün ormanlar gibi Akdeniz bölgesindeki ormanların da çeşitli nedenlerle ihmal edildiğine vurgu yapan A. Cevat Bey, kimsenin dikkatini bile çekmeyen bu ormanların plan ve program dâhilinde idare ve işletilmelelerinin de düşünülmediğini belirtmektedir¹. Yazar, o yıllarda ülkemizin ormanları hakkında bilgi sahibi olabilmenin çok güç olduğuna vurgu yapıyor. Bilgi sahibi olabilmek için ya 1850'li yıllardan sonra dönem dönem ülkemize gelen ve ormanlarımızı dolaşan Fransızların² raporlarını okumak gerektiğine ya da bilimsel temeli olmayan yabancı yazılara göz atmak gerektiğine değiniyor. A. Cevat Bey, Akdeniz ormanlarıyla ilgili ayrıntılı bir inceleme yapmadığını, bu yüzden de bu bölgedeki ormanların iklimi, yayılışı, bu ormanlardan yararlanma şekilleri ve ticari durumlarıyla ilgili genel bilgiler verdiğini ve gözlemlerini aktardığını belirtiyor.

1 Not: 1917 yılında çıkan Ormanların Usulü İdare Fenniyeleri Hakkında Kanun ile Devlet ormanlarının işletme planlarına göre işletilmesi zorunlu hale getirilmiştir. 1924 yılında çıkan 504 sayılı Kanun ile birlikte ise ülkedeki tüm ormanların amenajman planlarıyla işletilmesi kabul edilmiştir. Anlaşılan o ki, yazının yazıldığı dönemde Akdeniz bölgesindeki orman alanlarımızda bu kanunun uygulanmasına henüz başlanmamış.

2 Not: Kırım Savaşı'nın 1856 yılında bitmesinden sonra, Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşta müttefik olduğu Avrupa ülkeleriyle olan ilişkileri artmıştır. Bu ülkelerin teşvikiyle ülkenin yol, köprü gibi altyapı kuruluşlarını gerçekleştirmek ve bu arada ormanların da düzenli bir biçimde işletilmelerini sağlamak için çalışmalara girilmiştir. Bu amaç doğrultusunda da ülkemize 1856 yılından itibaren çeşitli dönemlerde heyetler halinde Fransa'dan ormancı uzmanlar getirilmiştir. Bu uzmanlar ülkemizde yaklaşık 20 yıl süreyle görev yapmıştır.

Akdeniz ormanlarının genel durumu incelendiğinde; 200 m'ye kadar Lauretum, 800 m'ye kadar Castanetum, 1500 m'ye kadar Fagetum ve 2300 m'ye kadar Picetum-Abietum zonlarına ait ağaçların yayılış gösterdiğine değinen A. Cevat Bey, her bir zonda görülen türleri ayrıntılı olarak listelemiş. Akdeniz ormanlarının genelde Torosların güney kısmında yayılış gösterdiğini, burada arazinin neredeyse tamamen dik ve sarp olduğunu ve ormanların genellikle kalker kayalarının üzerinde bulunduğu işaret ediyor. A. Cevat Bey, bu bölgedeki köylerde tarım yapabilmek uğruna ormanların tahrip edildiğine vurgu yapıyor ve karasabanın arazi ve toprak yapısına uygun olmamasından dolayı köylünün sadece çapa ve kazma kullanabildiğini belirtiyor. O dönemde, Akdeniz

ormanlarındaki yangınların en önemli sebeplerinden birisinin tarla açmak için köylülerce tahrip edilen ormanların ateşe verilmesi olduğu da ifade ediliyor. A. Cevat Bey Köyceğiz'de buna benzer bir orman alanının fotoğrafını çekmiş (Şekil 2). Kendisi burada şunları açıklıyor: "20 sene önce aşırı kesime maruz kalmış ve akabinde yangın görmüş bu alanda gençlik doğal yollarla gelmiş, dikili olan ağaçlar ise ayakta kurduğu için kesilmemişler ve öylece bırakılmışlar".

A. Cevat Bey, Akdeniz ormanları içindeki köylerin birbirine oldukça uzak ve birkaç evden oluştuğunu, bazı zamanlar sabahdan öğlene kadar hayvan ile gidilse bile bir köyün bir başından öbür başına varlamadığını ifade ediyor. Arazinin sarp olmasından dolayı ulaşımın

çoğunlukla eşek ya da katırla yapıldığını, arabanın ise nasıl bir şey olduğunu bilmeyenlerin olduğunu belirtiyor A. Cevat Bey. Akdeniz ormanlarının sahile yakın kesimlerinde yaşayan köylünün yaz aylarında yaylalara göç ettiğini, bundan dolayı köylerde kimse kalmadığı için Akdeniz ormanlarının sahile yakın kesimlerinin yazın işletilemediğini belirtmektedir.

A. Cevat Bey, Akdeniz ormanlarındaki ağaç türlerini koru ve baltalık olarak ikiye ayırıp değerlendirmiş. Koru ormanları içinde sedir, göknar, karaçam ve ardıç türlerinden, baltalık ormanları içinde ise pırnal meşesi, sandal, keçiboynuzu, tesbih ve hayıttan genel olarak bahsetmektedir. En fazla kereste üretimi yapılan sedir ormanlarının Antalya Elmalı'da bulunan Karamuk ve Bucak özel ormanları ile Çıglıkara devlet ormanı olduğu, Finike'deki sedir ormanlarının ise daha önceden kesim gördükleri için fakir olduklarını bildiriyor. A. Cevat Bey, göknarın en çok Silifke (Mersin) ve Gazi Paşa'da (Antalya) yayıldığını ancak hiç kıymet görmediğini, karaçamın ise Akdeniz'de büyük ormanlar oluşturmuş olmasına karşın korunamamasından ve tahribata varan plansız kesimlerden dolayı neredeyse faydalanabilecek ormanların kalmadığını belirtiyor. Karaçam kerestesinin pek beğenilmemesine rağmen nakliyatındaki kolaylıktan dolayı fazla kesildiği ifade ediliyor. Başlı başına orman oluşturmayan ardıç ise sedir ormanlarıyla karışım yaptığından kerestelik boyda yetişebiliyormuş.

Şekil 2. Aşırı kesimin peşine yangın geçirmiş bir saha (Köyceğiz Deyne Münazalı Devlet Ormanı, Alaylı Düzü, 1928).

A. Cevat Bey, göknar odununun yumuşak olduğundan üretim esnasında testere tutuğu oluşmasından, su ile taşınmaları esnasında kırılmaları ve çabuk çürümelerinden dolayı talep görmediğini bildiriyor. A. Cevat Bey, bunlara ek olarak, Akdeniz bölgesinin alçak rakımlarındaki karaçam ormanlarında çam kese böceğinin çok fazla olduğunu da gözlemlemiştir.

Sedir kerestesinin hem Akdeniz bölgesinde hem de Suriye ve Mısır'da revaçta olması ve rağbet görmesinden dolayı en sarp yerlerde bile sedir ağaçlarının kesildiğini ve bu nedenle en sık ve balta girmemiş sedir ormanlarının dahi son zamanlarda kesilerek satıldığını ifade ediyor A. Cevat Bey. Gözlemlerini Şekil 3 üzerinden şu şekilde anlatıyor: "Tahtacı kadınları dört köşe yontulmuş bir tomruğu el bıçkısı ile

lata yapıyorlar; tüccarların sedirlere ne kadar düşman oldukları, Akdeniz'in en kıymetli ağacının niçin ve nasıl tükenmeye sürüklendiği yüzlerce karaçam arasındaki sedirlerin ayıklanarak kesilmesinden anlaşılıyor".

A. Cevat Bey, Akdeniz ormanlarındaki sedirlerin üzerinde aşın kesim ile oluşan baskının yanında, keçilerin de her sene genç fidanların tepe sürgünlerini yemeleri sonucu bazı yerlerdeki sedirlerin yere yayılarak bir çalı formunu almış olduklarını da gözlemlemiştir.

Akdeniz ormanlarında tahtacılar tarafından el bıçkısı ile lata ya da büyük parçalar halinde imal edilen keresteler o dönemde genellikle su vasıtasıyla taşınıyor. Bu şekildeki taşımalarda kırılmalar olduğundan dolayı ince çap keresteler yapıl-

mamaktaymış. Bölgede sadece Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin sal nakliyatına müsait olduğu, bunun yanında Lamas, Aksu, Alakır, Eşen, Dalaman, Köprü ve Alara gibi çayların sadece belli kısımlarında kereste nakliyatı yapılabildiği belirtiliyor.

Çam lataları tren traversi yapılmak üzere Mısır'a fazla miktarda satılıyormuş. A. Cevat Bey burada bazı noktalara dikkat çekiyor: Lataların su ile taşıma esnasında her iki ucunun zedelenildiğini ve bu yüzden işlenmeden yani traverse çevrilmeden satıldığını, oysa lataların işlendikten sonra satılmasının ülke için daha kârlı olacağını ama bununla ilgili bir girişimin bulunmadığını ifade ediyor. Son zamanlarda, yurtdışındaki malların hem ucuz hem de düzgün olmaları ile bizimkilerle rekabete başladığının da altını çiziyor A. Cevat Bey. Benzer durum sedir odunlarında da varmış: Suriye ve Mısır'a ihraç edildikten sonra bina kerestesi için ince çaplara dönüştürülüyorlarmış. Bunlar inşaatlarda direk ve kiriş olarak da kullanılabiliyorlarmış. Sedir kerestelerinin çam kerestesine göre daha fazla rağbet görmesinin nedenleri ise dayanıklı olması, yumuşak olmasından dolayı çabuk ve kolay işlenmesi, güzel kokması ve beyaz olmasıymış.

Tahtacıları "dağlardaki canlı kereste fabrikası" olarak anan A. Cevat Bey, yazısında onlardan da ayrıntılı olarak bahsetmektedir. Yaptıkları malların %20'ye kadınının değerini kaybetmesine, ağacın en yumuşak ve işlenmesi kolay olan yerlerinden

Şekil 3. Tahtacı kadınları sedir tomruğunu el bıçkısı ile lata yapıyorlar (Mersin Cehennem Dere Ormanı, 1928).

başkasına rağbet etmemelerine, yaptıkları üretimin fabrika işiyle karşılaştırılmasına olanak olmamasına rağmen tahtacılar-
dan bir türlü vazgeçilemediğini ifade ediyor. Tahtacılar, dağ-
larda olduğu kadar şehirlerde de görülüyor, buralarda lata ve
kütleleri ince çap keresteye dö-
nüştürüyorlarmış. Bu işlerde
bebekleri ve çocukları olsa dahi
tahtacı kadınları çalışıyormuş
(Şekil 4).

A. Cevat Bey, Alanya'da birkaç
genç girişimci tarafından keres-
te fabrikası kurulduğunu, ancak
ellerinde hammadde sağlayacak
kadar ormanları bulunmadığın-
dan sadece diğer tüccarlardan
satın aldıkları lataları ince ke-
reste olarak fabrikada işledikle-
rini söylüyor.

Teknik donanımların olmama-
sından dolayı üretim esnasında
çeşitli zararlara uğrayan ağaç-
larda, su ile taşınırken de epey
kayıplar oluştuğunu belirten A.
Cevat Bey, kırılan ve çatlayan
ağaçların ayrıldığını söylüyor.
Kerestelerin su ile taşınması
sırasında başka sorunlar da or-
taya çıkabiliyormuş. A. Cevat
Bey, bir tüccarın binlerce parça
kerestesinin sellerle denize ka-
çarak Rodos'ta İtalyanlar veya
Kıbrıs'ta İngilizler tarafından
kısmen toplandığının işitildiğini
söylüyor.

A. Cevat Bey, Akdeniz ormanla-
rında faaliyet gösteren tüccar-
larla da görüşmeler yapmış. 20
sene için yılda yaklaşık 20 bin
metre küp taahhüde giren bir
tüccara üretimde ve nakliyatta
neden modern donanımlar kul-
lanmadığını sormuş. Tüccarın
cevabı, nakliyat yapmak zorun-

Şekil 4. Şehirde ince çap yapan tahtacı kadınları (Antalya, 1928).

da kaldığı çayda bulunan birkaç
taşı kırdırmak için yaptığı mas-
raftan sonra sözleşme gereği
kurmak zorunda olduğu fabri-
kayı da 20 sene sonra hükümete
devredeceğinden usulen, gelişi-
güzel ve küçük ölçekli yapacağı
şeklinde olmuş.

Akdeniz ormanlarındaki balta-
lıklar çoğunlukla odun kömürü
elde etmek için kullanılmış.
Özellikle pınal meşesinden ya-
pılan odun kömürü, fazla da-
yandığı ve iyi nargile ateşi oldu-
ğu için Mısır'da kahvehane ve
gazinolarda rağbet görmüş ve
bundan dolayı da önemli miktar-

da ihracatı yapılmış. İyi odun kömürü yapan ustanın çok az olduğu, Kaş'ın 2 km ötesindeki Meis Adası'ndaki Rumların bizden aldıkları odunu adalarında kömüre dönüştürerek daha fazla fiyata satmakta ve ustalıkları sayesinde daha yüksek oranda kömür üretebilmekteymişler.

Odun kömürü dışında, A. Cevat Bey sığla yağıyla ilgili duyumlarını da aktarıyor. Sadece Muğla ilinde yayılış gösteren sığla ağacından elde edilen sığla yağı üretiminin son zamanlarda çok azaldığı, buna karşın Rodos adasında bulunan bir Musevi tüccarın ülke dışında sığla yağı talebinde bulunan fabrikalarla taahhüde girerek fazla miktarda ithalatta bulunduğunu ve bölgenin vergi memurunu zarara uğrattığı söyleniyormuş.

Nerede kullanıldığını belirtmekle birlikte Halep çamlarından kabuk üretildiğine de değiniyor A. Cevat Bey. Kabukların kuru çamlardan toplanması gerekirken ormanları koruyacak bir teşkilatın olmamasından dolayı çoğunlukla yaş ağaçlardan kabuk alınıyor ve buna bağlı olarak ağaçlar zarar görüyormuş. Kuruyan ağaçlar kasabalarda hamam odunu olarak kullanılırken bunu görmeyen sorumlular küçük çapta portakal sandığı yapmak isteyenlere izin vermiyorlarmış.

Taahhüt³ ile orman satışlarında, çoğunlukla nakliyatı güç ormanların fazla bedelle ve ağır

şartlarla, sahile yakın ve nakliyatı kolay olanların ise daha ucuz ve aşırıya kaçmayan ölçülü koşullar ile satıldığı dikkat çekiyormuş. A. Cevat Bey, işlenebilecek ormanlarımızın çok azaldığını, sahilden itibaren en az 30 km'lik alanda koru ormanlarının aşırı kesimden dolayı muhafazalık hale geldiğini dile getiriyor ve ormanlarımız için neler yapılması gerektiğini maddeler halinde sıralıyor:

En az 30 km içeriye kadar ormanları muhafazaya ayırmak (A. Cevat Bey muhafaza ormanı ile uzun seneler hiçbir ağaç kesilmeyecek bir ormanı kastettiğini ifade ediyor).

Şimdilik (yazının yazıldığı dönemi kastediyor) kabuk satışını durdurmak.

Sedir ormanlarını bir heyet tarafından planı yapılmadan satmak ve satıldıktan sonra da sık sık denetletmek.

Sığla yağı üretenlere maddi ve manevi destekte bulunmak, Avrupa fabrikalarıyla direkt iletişime geçmelerini sağlamak, onları araçlardan kurtarmak.

Değeri bilinmeyen ormanları sermayesiz veya sermayesini yabancı bankalarda saklayanlara satmamak; ormanlarda kesim, nakliyat ve üretimi çağa uygun şekilde yaparak ormanlarda nitelik kaybının önüne geçmek.

Ufak çapta kereste yapılabilecek kuru çam kütüklerini yakmayı kesinlikle yasaklayarak, bu kütüklerden, odun fiyatına da olsa çeşitli ürünler imal edilmesine müsaade ederek ekonomik gelir elde etmek.

Ormanlarda yapılan Amenajman planlarının uygulanıp uygulanmadıklarını sadece bir müfettişe değil bir heyete denetlettirmek.

Ormanların içinde dağınık şekilde bulunan köyleri tarım yapılabilecek alanlarda toplamak.

Memleket ormanlarını (kaba-taslak da olsa) tamamen sınırlandırmak.

İşletme planlarımızı uygulayabilecek fen memurlarımızın sayısını arttırmak, mesleğin muhtaç olduğu mükemmel bir orman kanununa sahip olabilmek⁴.

Tükenmeye mahkûm edilen sedir ormanlarımız hakkında ayrıntılı incelemeler yaparak bu ormanların korunmasını ve gelişmesini güvence altına almak. Burada A. Cevat Bey, üzülerək, birçok hava rasat aracının, onları kullanabilecek uzman memurların olmamasından dolayı, Elmalı'da çürüdüğünü belirtiyor.

3 Not: 1870 yılında çıkartılan Orman Nizamnamesi ile devlet ormanları taahhüt ya da imtiyaz yoluyla işletilmeye başlanmıştır. Bu uygulamaya 1937 yılında çıkartılan 3116 sayılı Orman Kanunu ile sona ermiş ve devlet orman işletmeciliğine geçilmiştir.

4 Not: Bu yazının yayınlanmasından sekiz yıl sonra, 1937 yılında ülkemizin ilk Orman Kanunu (3116 sayılı) çıkartılmıştır. Bu kanun ile ülke ormancılığında çok köklü değişiklikler yapılmıştır.

ÇALILAR

Hakan ÇELİK

Phillyrea latifolia L. - Akçakesme

Genel Görünüşü: Herdem yeşil, genellikle çalı formunda olan akçakesmeler, seyrek olarak 9 metreye kadar boy yaparak ağaç formuna da ulaşmaktadır (Şekil 1).

Sürgün: Genç sürgünlerin ve tomurcukların üzerleri tüylüdür. Sürgün üzerinde tomurcuk dizilişleri karşılıklı olup, maki içerisinde bu özelliğiyle *Quercus coccifera* türünden kolaylıkla ayırt edilmektedir.

Yaprak: Yaprakları derimsi, sert, yumurtamsı şekilde ve koyu yeşil renkte; boyu 1-4 cm, eni de 0,5-2,5 cm olan yaprakların kısa bir sapı vardır. Yaprak kenarları genellikle testere dişli, nadiren de tam kenarlıdır.

Çiçek: Çiçeklenme Mayıs ayında gerçekleşmektedir. Sarımsı-beyaz renkli çiçekleri erselik olup yaprak koltuklarından demetler halinde çıkarlar. Taç yapraklarının lopları üçgenimsi ve kenarları kirpiksi şekilde, boyları 2 ile 2,5 mm arasında değişmektedir. Çanak yaprak 4 parçalı ve stamen sayısı 2 adettir (Şekil 2).

Meyve: Meyve eriksi yapıda olup çekirdekli sulu meyvedir ve yaprak koltuklarında kümeler halinde yer alır; her birisi olgunlaştığında küre şeklinde mavimsi-siyah renktedir ve 3-8 mm çapındadır (Şekil 3).

Genel Yayılışı: Dünya üzerindeki doğal yayılışını Kuzeydoğu Avrupa ve Asya'da yapmaktadır.

Türkiye'deki yayılışı: Ülkemizde yaklaşık 10 ile 1350 metre yükseltiler arasında görülen bu tür, Türkiye'nin kuzey, güney ve batı kesimlerindeki makilik alanlarda geniş bir yayılışı olup tipik bir maki elemanıdır.

Kullanım Yerleri: Muğla çevresinde yaygın bir şekilde çalı süpürgesi olarak kullanılır. Çalının dallarından yapılan süpürge ile evlerin önü veya hayvan ahırlarının iç bölümleri temizlenir. Ayrıca odunundan koyun yünü, keten pamuk gibi lifli hammaddeleri bükerek ip haline dönüşmesini sağlayan “kırman” adı verilen aletin yapımında kullanılmaktadır.

Şekil 1

Şekil 2

Şekil 3

Everett, T.H., 1981, The New York Botanical Garden Illustrated Encyclopedia of Horticulture, Vol: 1-10.

Yaltırık, F., 1978, Phillyrea L. In: Davis PH (ed.) Flora of Turkey and the East Aegean Islands, Vol. 6, pp. 157-158, Edinburgh; Edinburgh University Press.

Yılmaz, H, Ok, T., Eminağaoğlu, Ö.2020. Oleaceae. Şu eserde: Akkemik. Ü. (ed.). Türkiye'nin Bütün Ağaçları ve Çalıları. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 837-869

Akkemik, Ü., Yılmaz, O.Y., Yılmaz, H., Sevgi, O., Sevgi, E., Akarsu, F., Doğan, H. 2020. *Quercus ilex* türünün Türkiye'deki mevcut yayılışı, yeni yayılış alanlarının tespiti ve değerlendirmesi. Eurasian Journal of Forest Science. 8(3): 195-220

***Viburnum opulus* L. - Gilaburu**

Genel Görünüşü: Kışın yapraklarını döken ve 4'm kadar boylanabilen çalılardır (Şekil 1).

Sürgün: Sürgünler griye yakın bir renktedir ve üzerleri çıplaktır. Sürgün üzerine karşılıklı dizilmiş olan tomurcukları çok pulludur.

Yaprak: Sürgün üzerine karşılıklı dizilmiş olan yaprakları 3-5 palmat lopludur. Yaprak yüzeyi pürüzlü değildir ve yaprağın yüzeyi genellikle çıplak olmasına rağmen bazen de kısmen basit tüylüdür. Yaprak kenarları düzensiz dişlidir. Sonbaharda yapraklar yeşil rengini kaybettikten sonra kırmızı renge döner.

Çiçek: Beyaz renkli çiçekleri 5-10 cm boyunda ve gösterişli kurullar halinde bulunur. Çiçek kurullarının en dış bölümünde çiçekler üreyimsiz ve çapları 15-20 mm arasında, içteki üreyimli çiçekler hemen hemen 6 mm çapındadır.

Meyve: İçinde tek tohum taşıyan, eriksi yapıdaki çekirdekli sulu tipinde olan meyveler yaklaşık 8 mm çapında, parlak kırmızı renkli ve sürgünlerin tepesinde demetler halinde bulunur ve oldukça görseldir. Çiçek ve meyve özellikleri bakımından oldukça dekoratif bir çalı olup aynı zamanda meyveleri yaban hayatı açısından da önemli bir besin maddesidir (Şekil 2).

Genel Yayılışı: Dünya üzerindeki yayılışını Avrupa, Anadolu, Kuzeybatı Afrika, Türkistan ve Sibirya'da yapmaktadır.

Türkiye'deki yayılışı: Ülkemizdeki yayılış alanları Ankara, Tokat, Kayseri, Artvin, Sakarya, Trabzon, Kayseri ve Kahramanmaraş çevreleri olup buralardaki dikey yayılışı 10-1450 m'dir.

Kullanım Yerleri: Gilaburu, Kayseri çevresinde geleneksel bir içecek olarak tüketilmektedir. Yapılan bu içecek tamamlayıcı tıpta, böbrek taşının düşürülmesinden karaciğer, mide gibi birçok problemin giderilmesinde kullanılmaktadır (Aksoy ve ark., 2004; Çam, 2005). Ayrıca gilaburunun meyveleri turşu, yemiş ve reçel çok çeşitli şekilde kullanılmaktadır (Özer, 2000). Bunula birlikte gilaburu bitkisinin gövde kabuklarından elde edilen tozların, tereyağı ile karıştırılarak dermatolojik yaralar üzerine sürüldüğünde ve çiçek kurulları ve meyvelerinin su içerisinde kaynatıldığında boğaz ağrısı, ağız ve diş iltihaplarına karşı etkili olduğunu ortaya koyulmuştur (Aksoy ve ark., 2004; Çam, 2005).

Şekil 1

Şekil 2

Aksoy, A., Güvensan, A., Akçiçek, E., Oztürk, M. (2004). Ethnobotany of *Viburnum opulus* L. International Symposium on Medicinal Plants: Linkages Beyond National Boundaries, 7-9 September 2004, Islamabad, Pakistan, 65-70.

Çam, M. (2005). Kayseri Bölgesi'nde Tüketilen Gilaburu (*Viburnum opulus*) Meyve Suyunun Organik asit ve Fenolik Bileşiklerinin Yüksek Basınç Sıvı Kromatografisi (HPLC) ile Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. EGE Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Özer, E. (2000). Gilaburu (*Viburnum opulus* L.)'nin yeşil çelikle çoğaltılma imkanlarının araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Chamberlain, D.F., 1972, *Viburnum* L. In: Davis, P.H. (ed.), *Flora of Turkey and the East Aegean Islands*, Vol.4, pp. 543-544, University Press, Edinburgh.

Eminağaoğlu, Ö., Akyıldırım Beğen, H., Akkemik, Ü. 2020. Caprifoliaceae. Şu eserde: Akkemik, Ü. (ed.). Türkiye'nin Bütün Ağaçları ve Çalıları. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 411-439.

TÜRKİYE’NİN KUŞLARI

Emine Sühendan Karauz
(Biyolog, Paleoantropoloji YL).
eminesuhendan@gmail.com

ÇELTİKÇİ (*Plegadis falcinellus*)

Threskiornithidae (Aynakgiller) familyasına (Barış ve Boyla, 2020) dahil olan çeltikçi türü *bir önceki sayımızda yer verdiğimiz kaşıkçı türü ile aynı familyaya dahildir*. Kıvrık gagasıyla, koyu rengiyle, hızlı kanat çırpması ve kısa ve düzgün aralıklarla süzülmesi ile oldukça kolay tanınır (Şekil 1 – 2). Kaşıkçı ile benzer habitatlarda gözlenir ve sıklıkla balıkçıl ve kaşıkçı kolonileriyle birlikte ürer (Henzel vd., 1995). Geniş coğrafi yayılım gösteren çeltikçi Güney Avrupa’da, Orta ve Güney Asya’da, Afrika’da, Avustralya’da, Kuzey Amerika’nın bir bölümünde ve Karayipler Bölgesinde gözlenmektedir. **Kıta Avrupası’nda** ise, kıtanın güneyinde, Balkanlar’da, Kuzey ve Batı Karadeniz’de, Volga ve Don Havzası’nda (Rusya), Kuzey ve Batı Türkiye’de ve Trans Kafkasya’da kaydedilmiştir. Tür Avrupa Kıtası için göçmendir ve kışı Afrika Kıtası’nda geçirir. Çeltikçinin İspanya, Fransa, Bulgaristan, Yunanistan ve Rusya üreme popülasyonları artış eğiliminde iken, Türkiye üreme popülasyonları ise düşüştür (Keller vd., 2020).

Çeltikçi geniş vejetasyonla çevrili derin sulak alanlarda ve nehir boyu galeri ormanlarında üremektedir. Söğüt ağaçlarını ve sazlıkları yuva alanı olarak kullanan türün, beslenme alan-

Şekil 1. Yuva alanı keşfindeki Çeltikçi bireyi (Fotoğraf: Hatice Yurttaş).

ları zengin omurgasız faunasına sahip sığ sulak alanlardır (Hagameijer ve Blair, 1997). Besinlerini ağırlıklı böcekler ve böcek larvaları oluşturur. Böceklerin yanı sıra, yumuşakçalar, sülükler, kurtçuklar, kabuklular, küçük balıklar, kurbağalar ve sürüngenler de besinleri arasındadır. Genellikle *küçük sürüler* halinde sulak alanların kıyısında beslenirler (Platteeuw vd., 2004).

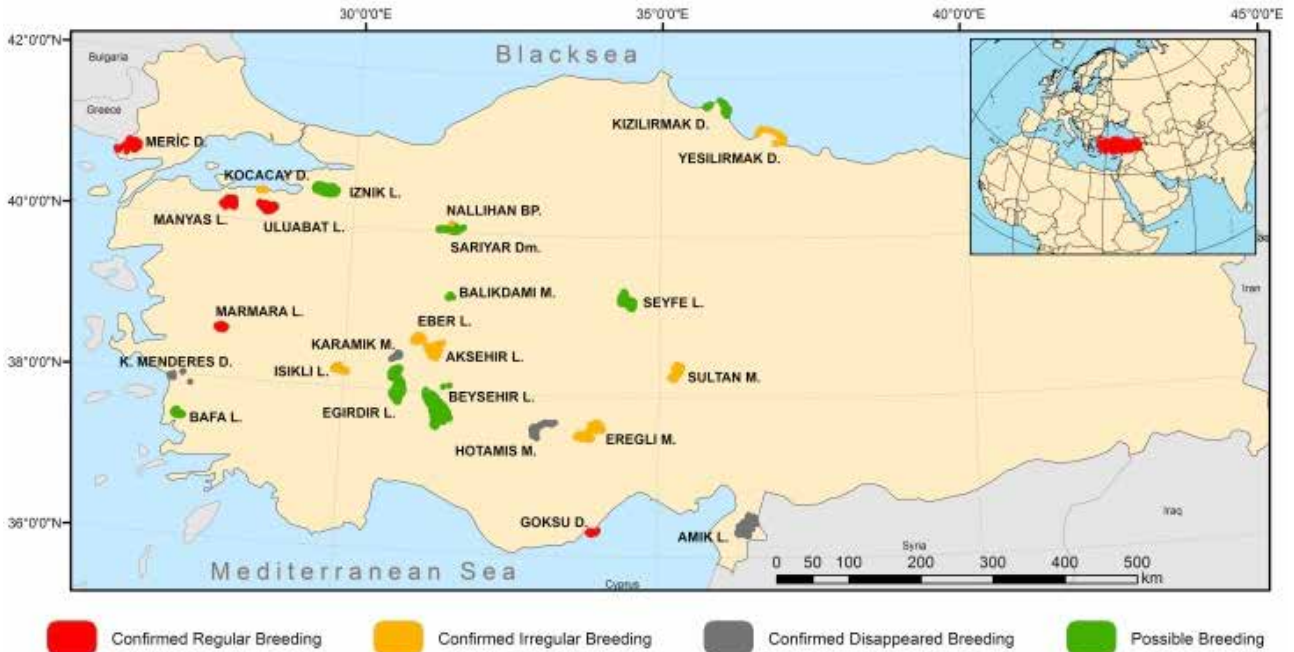
1950 ve 1960 yılları arasında **Orta ve Batı Anadolu’da**, yaklaşık **2500-2795 çift** (16-24 alanda) çeltikçinin ürettiği tespit edilmiş

olup, söz konusu popülasyonun önemli kısmı Meriç, Manyas ve Amik göllerinde kaydedilmiştir (yaklaşık 2000 çift) (Şekil 3). Son yapılan bilimsel çalışmalar, üreme sayılarının **282-421** çifte kadar düştüğünü göstermektedir. Türkiye’de göç ve üreme dönemlerinde gözlenen çeltikçinin, 2005 yılı ve sonrasında ülkemizde kışlamaya başladığı da kaydedilmiştir (Onmuş ve Karauz, 2019) (Şekil 4). Türün ülkemizde kışlamaya başlaması iklim değişiminin etkisini düşündürmektedir.

Şekil 2. Çeltikçi'nin havada süzülüşü (Fotoğraf: E. Sühendan Karauz).

Türkiye'deki çeltikçi üreme kolonilerinde yaptığım araştırmalar, türün insan faaliyetlerine oldukça hassas olduğunu göstermiştir. Çeltikçi yuvasını insan faaliyetlerinden uzakta ve predatörlerin ulaşamayacağı oldukça korunaklı alanlara yapmaktadır. Manyas Kuş Cenneti'nde söğüt ağaçlarında ve özellikle söğüt ağaçlarının en alt dallarında (nadiren de olsa söğüt ağaçlarının orta dallarında yuvalamaktadır) yuva yaptığı gözlenmiş olup, genellikle balıkçıl türleri (gece balıkçılı, alaca balıkçıl, küçük ak balıkçıl, gri balıkçıl), küçük karabatak ve kaşıkçı kolonileri ile birlikte ürediği kaydedilmiştir. Meriç

Şekil 3. Çeltikçinin Türkiye'deki Üreme Alanları (Onmuş ve Karauz, 2019).

(Kırmızı renkle gösterilen alanlar türün kesin üreme alanlarıdır; turuncu renkle gösterilen alanlar türün düzensiz ürediği alanlardır; Gri renkle gösterilen alanlar türün geçmişte ürediği alanlardır; Yeşil renkle gösterilen alanlar potansiyel üreme alanlarıdır).

Şekil 4. Çeltikçinin Türkiye’de kışladığı alanlar (eBird, 2021).

Deltası’nda ise tür yuva habitatı olarak sazlıkları kullanmaktadır (Zal vd., 2006; Karauz vd., 2007). Manyas Kuş Cenneti’nde türün üreme döneminde oldukça ürkek davrandığı, kuluçkaya yatmadan önce bölgede düzenli keşif yaptığı ve uygun yuva bulduğunda ise, diğer türlerden sonra kuluçkaya yattığı kaydedilmiştir. Türün yuva alanının güvenliğini test ettikten çok sonra kuluçkaya yattığını düşünmekteyim. Ayrıca yuvasının yakınlarında herhangi bir tehdit algıladığında yuva alanını hemen terk ettiği gözlenmiştir. Söz konusu davranış, çeltikçinin koloni alanına bağımlılığının düşük olduğunu bulgular niteliktedir (Karauz vd., 2007). Çeltikçi yuvaya genellikle 2-4 (en çok 5) arasında yumurta bırakmaktadır ve kuluçka süresi yaklaşık 20-23 gün sürmektedir (Wikipedia, 2021). Tür, Meriç Deltası’nda sıklıkla geniş çeltik sahalarında ve sulak alanların sığ kıyı şeridinde; Manyas Kuş Cenneti’nde ise, genellikle sulak alanların kıyı şeridinde ve gölün güneyindeki çeltik sahasında beslenmektedir (Zal vd., 2006; Karauz vd., 2007).

Çeltikçinin ülkemizdeki üreme sayılarında gözlenen belirgin düşüşün en önemli sebebi; sulak alan kayıplarıdır (*su rejimindeki değişiklikler, kurutma, tarımsal sulama, baraj inşası, kirlilik vb.*). Sağlıklı sulak alan ekosisteminin varlığı hem türün hem de diğer türlerin yaşamını garanti altına alır. Varlığını açıkça hissettiren iklim değişimi de ülkemizdeki sulak alanlar üzerindeki baskıyı hâlihazırda artırmıştır ve ilerleyen zamanlarda söz konusu olumsuz etki daha da görünür olacaktır. Çeltikçinin korunması için “tür koruma eylem planı” hazırlanması ve acilen uygulamaya konulması elzemdir. Yuvalama alanları konusunda son derece seçici ve hassas olan türü korumak, ülkemizdeki üreme popülasyonunun devamlılığı açısından son derece hayattır. Doğada uçuşunu seyretmekten büyük bir keyif aldığım, biyolojik varlıklarımızın en önemli temsilcilerinden birisi olmasının yanı sıra estetik güzelliğiyle yaşamımıza anlam, derinlik ve güzellik katan çeltikçi türünün ülkemizde sağlıklı popülasyonlarla temsil edilmesini tüm kalbimle diliyorum.

Kaynakça:

Barış, Y.S., Boyla, K. (2020) Dünya Kuşlarının Türkçe İsimleri (I. Sürüm 2020). <http://www.kustr.org/kusisimleri/familyalar/>

eBird (2021) The Cornell Lab of Ornithology & Audubon, <https://ebird.org/home>

Hagameijer, E.J.M & Blair, M.J. (eds) (1997) The EBCC Atlas of European breeding birds: their distribution and abundance. T& AD Poyser, London.

Henzel, H., Fitter, R., Parsşlow, J. (1995) Collins Pocket Guide Birds of Britain & Europe with Norths Africa & The Middle East. Completely redesigned, repainted, rewritten, revised and updated edition, 1995.

Karauz E.S., M. Özbek. G. Altınay, F. Çakır. and F. Yıldırım. (2007) Manyas (Kuş) Gölü Ramsar alanında üreyen su kuşları izleme araştırması (2000-2004). Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Muhtelif Yayınlar, Yayın No:2, Ankara.

Keller, V., Herrando, S., Vorisek, P., Franch, M., Kipson, M., Milanesi, P., Martí, D., Anton, M., Klavanová, A., Kalyakin, M.V., Bauer, H.-G. & Foppen, R.P.B. (2020) European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change, Published as a partnership between the European Bird Census Council (EBCC) and Lynx Edicions.

Onmuş, O & Karauz E.S. (2019) Historical and Current Status of Glossy Ibis *Plegadis falcinellus* in Turkey. Special Issue: Glossy Ibis Ecology & Conservation, IUCN Stork, Ibis & Spoonbill Specialist Group, SIS Conservation 1 (2019) 90-97.

Platteeuw, M., J. B. Kiss, M. Y. Zhmud, and N. Sadoul (2004) Colonial Waterbirds and Their habitat use in the Danube Delta as an example of a large-scale natural wetland, Ministry of Transport, Public Works and Water Management, Directorate General of Public Works and Water Management, RIZA report 2004.002, ISBN 90. 369. 5658.7, December, 2004.

Wikipedia (2021) Glossy ibis. https://en.wikipedia.org/wiki/Glossy_ibis (Erişim: 20.04.2021)

Zal, N., Eczacıbaşı, B., Karauz Er, S.E. (2006) Aşağı Meriç Taşkın Ovası'nın Biyosfer Rezervi Planlaması, İç Anadolu Ormancılık araştırma Enstitüsü Yayınları, Muhtelif Yayınlar No: 69.

UTKU ÖNSEL...

Değerli abim, meslektaşım Utku ÖNSEL'i sonsuzluğa uğurladık...

Utku ÖNSEL, Trabzon-Maçka 1942 doğumludur. Kendisini 28.01.2021 tarihinde kaybettik. Utku Abi'yi mesleğe girdiğim 1979 yılından beri tanırım uzun boylu, yakışıklı, şık giyinen, kibar, örnek bir insandı. Tanıdığım o yıllarda, Orman Mühendisleri Odası II. Başkanlığını yapıyordu. Sosyal demokrasiye inanmış, bu uğurda ön saflarda yer almış iyi bir Atatürk devrimcisiydi. Demokrasiye inanmış insanların bir arada olması için çok çaba gösterdi. O zor günlerde kendisini yakından tanıma fırsatım oldu. İlk uzun süreli sohbetimizi 1980 yılının başlarında, bir kış günü Kızılay-Emek otobüsünde yapmıştık. Sanki çok eskiden tanıdığım bir arkadaşım gibi hemen kaynaşmış, ülkemizde ve mesleğimizde yaşanan sorunları ve bu sorunları nasıl aşabileceğimizi konuşmaya başlamış-

tık. Neyle, ne zaman karşılaşacağımızı bilmiyorduk. Her geçen gün giderek artan bir toplumsal çatışma, can ve mal güvenliğinin olmadığı bir kaos ortamı vardı. Bu konuları değerlendirirken yarım saatin nasıl geçtiğini anlayamamıştık. Aradan geçen 40 yılda bu sohbetlerimiz daha da artarak vefatına kadar sürdü. Ülkesi ve mesleği için çok kaygılıydı. Çağdaş değerlere inanmış, gönül vermiş bir kişiydi. Kararlı duruşu yanında hoşgörülü ve uzlaşmacıydı. Uzun yıllar Orman Mühendisleri Odası ve Türkiye Ormancılar Derneği çalışmalarında yer aldı. Hiçbir zaman kopmadığı ve büyük emek verdiği partisi CHP için de son ana kadar elinden gelen çabayı gösterdi. Kendisini saygıyla anıyorum. Güle güle güzel insan. Seni hiç unutmayacağız...

Ahmet Hüsrev ÖZKARA

ORMAN FAKÜLTELERİ ÖĞRENCİLERİNDEN

(Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi)

Bu sayıdaki anket çalışmamızı ülkemizin ikinci orman fakültesi olan Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi öğrencileriyle yaptık. Bakalım orman varlığı ve doğal güzellikleriyle ün yapmış Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en büyük şehri ve belki de ülkemizin en güzel üniversite kampüslerinden birinin yer aldığı Trabzon'daki öğrencilerimiz anketlerdeki sorulara nasıl cevaplar vermişler. Geçen sayıda olduğu gibi genç orman mühendisi adaylarımızın düşüncelerini aşağıda maddeler halinde toplamaya çalıştık:

- Anketi yanıtlayan öğrencilerimizin neredeyse tamamı orman mühendisliği bölümünü seçmelerinde doğayı sevmelerini ve ormanlarda çalışarak doğayla iç içe yaşama fırsatı elde edeceklerini ana etmenler olarak belirtmişlerdir. Bu gerekçeler oldukça sevindiricidir çünkü bu sevginin, yakında mezun olacak bu arkadaşlarımızın mesleklerini de seyerek yapacakları anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Ayrıca, bazı arkadaşlarımız da ailelerinde veya tanıdıkları arasında ormancı ve/veya orman mühendisi olduğundan ve meslek hakkında olumlu izlenimler edindiklerinden dolayı bu mesleği seçtiklerini belirtmektedirler.

- Öğrencilerimiz, bölüme ilk başladıkları zamandan bu yana alanlarında geliştiklerini düşünüyorlar ve genelde iyi bir ormancılık eğitimi aldıklarını vurguluyorlar ancak bazı cevaplarda öğrencilerimiz, teorik bilgilerin yeterli ancak özellikle bölümün doğal alanlarla olan ilişkisi nedeniyle arazi uygulamalarına ayrılan ders saatlerinin daha fazla olması gerektiğini de söylemektedirler. Bunlara ek olarak, geçen sayımızda irdelediğimiz İÜ-Cerrahpaşa Orman Fakültesi öğrencilerinin de üzerinde durduğu gibi özellikle şu anda 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerimizin Covid-19 pandemi koşullarından olumsuz etkilendikleri de anlaşılmaktadır.
- Ankete katılan öğrencilerimizin bir kısmı üniversite hayatlarının kendilerinin sosyal açıdan gelişme göstermelerine yardımcı olduğunu belirtirken, bazıları ise sosyal açıdan yeterli olanaklar olmadığından ve elbette ki pandemi koşullarının kendi dönemlerine denk gelmesinden şikâyetçi. Benzer şekilde, bölüm bünyesinde de bazı öğretim üyelerinin sosyalleşme bağlamında öğrencilerle daha ilgili oldukları belirtiliyor. Ancak, genel

anlamda, bölümlerindeki danışman hocalarından öğrencilerle belirli periyotlarla görüşme sağlamalarının olumlu olacağını vurgulayan öğrencilerimizin olduğunu da burada söylemekte fayda olduğunu düşünüyoruz.

- Genel olarak, iş olanakları (hem devlet hem de özel sektörde iş olanağına sahip olması) konusunda (özellikle OGM tarafından yapılan son alımdaki yüksek orman mühendisi sayısı) iyimser olanların yanında ülkemizdeki mevcut üniversite mezunu işsiz sayısının yüksekliği ise yakında mezun olacak olan bazı gençlerimizi endişelendirdiği de bir gerçek.
- Geçen sayımızda değerlendirdiğimiz İÜ-Cerrahpaşa Orman Fakültesi öğrencileri gibi ankete katılan tüm KTÜ-Orman Fakültesi öğrencilerimizin de okudukları orman mühendisliği bölümünü sonraki nesillere tavsiye ettiklerini/edeceklerini belirtiyorlar ki bu durumun mesleğimiz açısından oldukça sevindirici olduğunu düşünüyoruz. Bölüme yeni başlayan arkadaşlarına ise derslerini ilk yıllardan itibaren sıkı çalışmalarını ve alttan ders bırakmadıkları takdir-

de (bu zorluğu tecrübe eden öğrencilerimiz olmuş!) son yıllarında çok daha rahat edecekleri önerisinde bulunuyorlar.

- Meslekteki beklentileri konusunda, çoğu mezun adayımızın -gayet anlaşılır bir şekilde- ilk olarak devlet ve/veya özel sektör olsun bir işe yerleşme istekleri oldu-

ğu anlaşılmakta ve bu yanıtı veren arkadaşlarımızın hepsinin mesleklerini en iyi şekilde yapacaklarını belirtmeleri de önemli. Buna ek olarak, bazı ormancılık araştırma konularına (odun dışı orman ürünleri, enerji ormancılığı, yenilenebilir enerji) ilgi duyan ve bu nedenle de eğitimlerine devam

ederek yüksek lisans yapmak isteyen arkadaşlarımızın olduğunu görmek de oldukça sevindirici.

Not: Anketin hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Doç. Dr. Murat ALAN'a, anketin uygulanmasındaki yardımlarından dolayı da Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ'e teşekkür ediyoruz.

Fotoğraf: Cantürk Gümüş

Osman İKİNCİ

BRIÇ KÖŞESİ

Merhaba Değerli Orman ve Av Okurları,

Daha önce bu köşede bir briç problemi vermiş ve çözümünü de gelecek sayıda yayımlayacağımı belirtmiştim. Fakat pandemi nedeniyle yazılarıma bir kez daha ara vermek zorunda kaldığım için problemin çözümünü ancak bu sayıda verebiliyorum. Bundan sonra her sayıda birlikte olmak ve sizlerin de briçe olan ilginizi artırmak istiyorum.

Aradan geçen zamanın fazla olması nedeniyle, problemi hatırlamıyor olabilirsiniz. Bu yüzden problemi tekrar hatırlatmak için aşağıya yazıyorum.

Bu ayın problemi aşağıda verilmiştir.

♠	6									
♥	V3									
♦	V75432									
♣	A1052									
<table><tr><td></td><td>K</td><td></td></tr><tr><td>B</td><td></td><td>D</td></tr><tr><td></td><td>G</td><td></td></tr></table>			K		B		D		G	
	K									
B		D								
	G									
♠	-									
♥	AD865									
♦	AR6									
♣	R9743									

Kontrat: 6 ♣

Atak: ♦ 10

Löve 1: Yerden küçük verdiniz, Doğu'nun ♦ D'sini ♦ A ile aldınız.

Löve 2: ♣ R'yi çektiniz. Batı küçük, Doğu ise ♣ V'yi verdi.

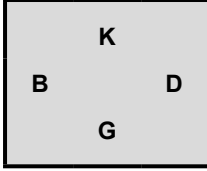
Oyun planınız nasıl olmalıdır?

Toplam 9 kozunuz vardır. İlk turda Doğu'dan bir onör düştüğüne göre sınırlı seçim ilkesi gereği ikinci turda empas atarak yerden ♣10 konulmalıdır. Buna rağmen hiçbir ilkeyi tek başına düşünmemeli, muhakeme ve diğer yer oyunu teknikleri ile birleştirmelisiniz. Eğer ikinci turda koz empası yaparsanız ve empasınız tutmazsa bu kez kontratı yapmak için kör empası yapmanız şart olur. Kör empasınız da tutmazsa batarsınız.

Daha iyi bir çözüm için sınırlı seçim ilkesine rağmen, koz empası yapmadan ♣A'ya gitmelisiniz. Kozlar 2-2 dağılmışsa sorun yoktur. Zira kör empası tutmazsa bile şlem garantidir. Kozların dışardaki dağılımı 3-1 ise yerdeki tek pike elden çıkar ve karolarınızı çekmeye başlarsınız:

- Batı çakarsa ya ♥AD çatalınıza doğru kör ya da el çaka-yer çaka pik oynamak zorunda kalır. Her iki durumda da şlemi yaparsınız.
- Batı çakmazsa son kozla eli kendisine verir ve yine ya ♥AD çatalınıza doğru kör ya da el çaka-yer çaka pik oynamak zorunda bırakırsınız.
- Oyun içerisinde bir ilkeyi tek başına düşünmemeli, burada olduğu gibi sınırlı seçim ilkesini eliminasyon ve yatırma teknikleri ile birlikte değerlendirerek etkili yer oyunu oynamaya çalışmalısınız.

♠ D82
♥ R75
♦ R984
♣ 1084

♠ AR54
♥ A3
♦ A7
♣ ARDV9

Kontrat: 7 ♣

Atak: ♣ 2

Oyun planınız nasıl olmalıdır?

Problemi çözenlerin, osmanikinci@hotmail.com adresine çözümlerini göndermelerini bekliyorum. Bu sayede, meslektaşlarımızın briçe ve dergimizdeki briç köşesine ilgilerini öğrenme fırsatımız olacaktır.

Bu köşede briçle ilgili başka konulara da yer verilmesi isteniliyorsa eğer, görüş ve önerilerin e-posta adresim aracılığıyla tarafıma iletilmesini rica ediyorum.

Gelecek sayıda; problemin çözümü, yeni bir briç problemi ve talebiniz halinde farklı briç konularıyla tekrar görüşmek dileğiyle hoşçakalın.

Vefat Eden Üyelerimiz

İbrahim AKALIN

Yalvaç – 1936
İ.Ü. Orman Fak. – 1959
İzmir – 27.11.2020

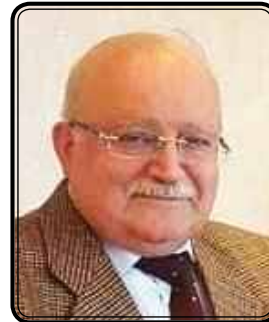
Ali Kemal KADIOĞLU

Trabzon – 1925
İ.Ü. Orman Fak. – 1948
Ankara – 02.05.2021

Mehmet Nizam SAVAŞ

Eskişehir – 1948
İ.Ü. Orman Fak. – 1972
Antalya – 09.04.2021

Mehmet Nafiz AKEL

Ankara – 1959
İ.Ü. Orman Fak. – 1980
İstanbul – 17.04.2021

Sonsuzluğa uğurladığımız üyelerimize Tanrı'dan rahmet, yakınlarına ve meslek kamuoyumuza başsağlığı dileriz.

Mayısın İlk Günü

Çıktık

o büyük kapıdan ellerimizde güneş

dağıldık

ayrı şehirlerde eş zamanlıydı sevda

yürüdük

ayrı şehirlerde eşzamanlı bir sevda adımlarımız

haykırdık

ve sustuk kimi zaman

bayraksızdık

hangi şehre gitsek bizimdi ama bayraklar

hangi ülkeye gitsek eşzamanlı sevda sözcükleri dilimizde

ne göçtük kendimizden

ne de terk ettik bayraklarımızı

sen haykırdın

benim dudaklarımdan döküldü sözcükler

ben sustum senin yüreğinde gizlendiler

ve gün ışıyınca yeniden

ve yeniden kavuşunca yollar sevgilim

ve sevgilim

-baktığımda aynaya -yeniden

.Mayıs'ın ilk günü gibiydi gülüşün

Ülkü İşsever

Nisan.2012.30

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği

Tuna Caddesi No:5/8

Kızılay / Ankara

T. 0.312 433 84 13 **F.** 0 312 433 26 64

www.ormancilarderneği.org

Türkiye Ormancılar Derneği

@ormancilarderne

türkiyeormancilarderneği

Üyelik Aidatları İçin

Türkiye Ormancılar Derneği
Ziraat Bankası - Yenışehir Şubesi
Şube Kodu 471

IBAN TR25 0001 0004 7139 7751 3950 02 (TL)

Hesaplarınıza yaptığınız
üyelik aidatı ve diğer ödemeleriniz için
Türkiye'nin tüm Ziraat Bankası
şubelerinden kesinlikle
herhangi bir masraf alınmayacaktır.

Derneğimizin yıllık üyelik aidatı 60 TL'dir

